

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN TEXNİKİ UNİVERSİTETİ

Əlyazması hüququnda

Ələkbərzadə Nihad Emin oğlu
Neymətova Şəbnəm Məhəmməd qızı
Qarayev Əhməd Nizami oğlu
Rəhimova Günay Zakir qızı
Əmirli Kənan Abbas oğlu

İDMAN YARIŞLARI İŞTİRAKÇILARININ SAĞLAMLIQ SİĞORTASININ
TƏŞKİLİ ÜÇÜN WEB TƏTBİQİN İŞLƏNMƏSİ

mövzusunda

MAGİSTRİK DİSSERTASİYASI

İxtisas:060632: İnformasiya texnologiyaları və sistemləri mühəndisliyi

İxtisaslaşma: Tətbiqi proqram təminatı

Elmi rəhbər: f. r. -e. n. , dos. T. İ. Qəhrəmanova

BAKI-2023

İxtisarlarmın siyahısı.....	3
Giriş.....	4
I FƏSİL. Tibbi sığortanın nəzəri əsasları.....	8
1.1 Tibbi sığortanın tarixi və inkişafı.	8
1.2 İdman yarışlarının icmalı və risklər.	12
1.3 Sağlamlıq sığortasının təşkili üçün mövcud WEB tətbiqlərin icmalı.	18
II FƏSİL. TƏDQIQAT ÜSULLARI.....	30
2.1. Tədqiqat üsullarının təsviri.	30
2.2. Hazırlanmış WEB tətbiqə olan tələblərin təhlili.	34
2.3. Tətbiqin əsas funksional imkanlarının təsviri.	36
III FƏSİL. TƏTBİQİN LAYİHƏLƏNDİRİLMƏSİ VƏ İŞLƏNMƏSİ... 	44
3.1 Tətbiqin arxitekturası.	43
3.2 Verilənlər bazasının yaradılması.....	48
3.3. İnterfeysin işlənməsi.....	52
3.4 Tətbiqin test edilməsi və sazlanması.....	66
Nəticə və təkliflər.	69
İstifadə edilmiş ədəbiyyatın siyahısı.	70

İxtisarlarnın siyahısı

URL (Uniform Resource Locator) - vahid resurs axtarıcısı

HTML (Hyper Text Markup Language) - hiper-mətn işarələmə dili

CSS (Cascading Style Sheets) - kaskad stillər siyahısı

GPS (Global Positioning System) - qlobal yerləşdirmə sistemi

API (Application Programming Interface) - proqramlaşdırma interfeysi

CAGR (Compound Annual Growth Rate) - mürəkkəb illik artım tempi

AI (Artificial intelligence) - süni intellekt

BPMN (Business Process Model and Notation) - Biznes Proseslərinin Modelləşdirilməsi Notasiyası

XML (Extensible Markup Language) - genişləndirilə bilən işarələmə dili

SVG (Scalable Vector Graphics)-ölçüləbilən vektor qrafikası

MDN (Mozilla Developer Network) - mozilla programmist şəbəkəsi

ECMA (European Computer Manufacturers Association) - Avropa kompüter istehsalçıları assosiasiyası

SaaS (Software as a service) - proqram təminatı xidmət kimi

BPEL (Business Process Execution Language)-iş prosesinin icra dili

SPA (Single Page Application) - tək səhifəli WEBSayt

UI (User Interface) - istifadəçi interfeysi

ID (Identification number) - identifikasiya nömrəsi

QA (Quality Assurance) - keyfiyyət təminatı

TDD (Test Driven Development) - test əsaslı inkişaf

Giriş

İdman yarışlarının keçirilməsi hər bir ölkədə idmanın təşkili tədbirlərindən olmaqla idmanın inkişafı üçün mühüm mexanizmlərdən biri olaraq qəbul edilir. Təbiidir ki, idman yarışlarının keçirilməsi işi özlüyündə ilk növbədə zəruri maddi-texniki infrastrukturun yaradılmasını tələb edir.

Müasir dövrün texnologiyalar baxımından dəyişməkdə olan tələbləri bu yarışların keçirilməsi ilə bağlı bir sıra texnoloji əhəmiyyətli standartların təmin olunmasını da zəruri edir.

Belə ki, müasir şəraitdə idman yarışlarının keçirilməsi üçün təkcə yarışların keçirilməsi üçün məkan və yer problemlərinin həlli ilə yanaşı, eyni zamanda bir sıra hüquqi, iqtisadi, sosial, tibbi və s. istiqamətli prerekvizitlərin şərtlər üzrə tələblərin də yerinə yetirilməsi tələb edilməkdədir.

Hazırda idman yarışlarının keçirilməsi üçün yarış iştirakçılarının məşqlər, məşq toplanışları, yarışlarda bilavasitə iştirak zamanı baş verə biləcək müxtəlif risklərdən, xüsusən zədələnmələrin baş verməsi zamanı dəymiş ziyanın müəyyən formada kompensasiya edilməsinə hədəflənmiş sağlamlıq sığortasının təşkil edilməsi də bu mənada tələb edilən idman yarışlarının təşkil ilə bağlı həlli vacib məsələlərdən biri olaraq qarşıya çıxır.

Bu məsələnin həlli isə müasir idarəetmə-kommunikasiya mühitində eyni zamanda zəruri texnoloji həllərin təmin edilməsini tələb edir.

Beləliklə, idman yarışları iştirakçılarının sağlamlıq sığortasının təşkili üçün WEB-əsaslı texniki həllərin təmin olunması müasir dövrdə bu istiqamətdə zəruri əhəmiyyətli tələblərdən hesab olunur.

Mövzunun aktuallığının əsaslandırılması. Müasir şəraitdə idman yarışlarının keçirilməsi ilə bağlı idmançıların sağlamlıq sığortasının təmin edilməsinin innovativ metodlarla aparılması getdikcə daha çox tələb olunan standartlara çevrilməkdədir. İdman yarışlarının beynəlxalq səviyyədə aparılması isə bu işin informasiya texnologiyalarının

tətbiqi müstəvisində elektron platformalar üzərindən aparılmasını daha çox zərurətə çevirir. Bu baxımdan bu işin təşkili məqsədilə sığorta xidmətlərini təklif edən şirkət, təşkilat və müəssisələr xidmətlərin elektron formatda təşkilinə daha çox üstünlük verirlər. Bu istiqamətdə təklif edilən xidmətlər içərisində sağlamlıq sığortasına qoşulmağa elektron formada şərait yaratmaq üçün müvafiq WEB-səhifənin yaradılması ilk növbədə labüd əhəmiyyət daşımaqdadır. Salamlıq sığortasına qoşulmaq üçün qeydiyyat prosesinin elektronlaşdırılması sığorta xidmətlərinə əlçatanlığı artırılmaqla ölkədə idman mühitini yaşıladaşdırmağa, uşaq və gənclərin idmana cəlbini stimullaşdırmaqla cəmiyyətə, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq idman sahəsində fəaliyyət göstərən müəssisələrə və idman cəmiyyətlərinə fəaliyyət və aktiv idmançı dairəsini genişləndirməyə, üzvlərin sayını artırmağa imkan verməklə, həmçinin onların gəlirlərinin artırılmasına şərait yaradaraq sosial və iqtisadi baxımdan dövlətə və cəmiyyətə fayda verilməsinə imkanlar yaradır.

Bu istiqamətə müraciətlərin ölkəmizdə, hətta dünyanın bir çox ölkələrində belə hələ ki, geniş vüsət almaması və ilkin səviyyələrdə olması görülən işin aktuallığından xəbər verir.

Bu baxımdan idman yarışları iştirakçılarının sağlamlıq sığortasının təşkili üçün WEB-səhifənin yaradılması ilə bağlı aparılacaq işlər eyni zamanda özlüyündə kifayət qədər əsaslı tədqiqatların aparılmasını da şərtləndirməkdədir.

İdman yarışları iştirakçılarının sağlamlıq sığortasının özünün yeni bir xidmət olaraq əhəmiyyətinin artması onun elektron formada təşkili ilə bağlı işlək WEB-platformanın yaradılmasını tələb edir ki, bu işin qurulmasında da ən əhəmiyyətli hissə baza mərhələsi adlandırılacaq biləcəyimiz - WEB-səhifənin qurulmasıdır.

İşin məqsəd və vəzifələri. Tədqiqat işinin əsas məqsədi – idmançıların sağlamlıq sığortası sahəsində xidmətlər göstərən konkret müəssisə, şirkət və ya təşkilat nümunəsində idmançıların sığortaolunan qismində sığortalanması üçün onlayn formada real vaxt rejimində sığorta müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsinə və ona istənilən vaxt nəzarət

edilməsinə imkan verən və sonrakı mərhələdə qeydiyyatda düşmüş həmin sığortaolunanın zəruri məlumatlarından (sığortaolunan haqda məlumatlar, sığortanın şamil ediləcəyi idman növü, sığortaolunma müddəti, sığorta polisinin nömrəsi, müqavilə şərtləri, sığorta məbləği və s.) istifadə olunması ilə məlumat bazasında informasiyaların istifadəsi, digər zəruri məlumat bazaları ilə inteqrasiyasına və informasiyaların emalına imkan verən işlək WEB-platformanın yaradılmasıdır. Tədqiqat işinin əsas vəzifəsi isə - bu prosesdə istifadə ediləcək proqram-tətbiqi texniki həllərin nəzəri əsaslarının verilməsidir.

İşin elmi yeniliyi və pratiki əhəmiyyəti. Ümumilikdə beynəlxalq miqyasda da hələ ki, tam mənimsənilməmiş olaraq qiymətləndirilən, ölkəmizdə də çox da bilinən olmayan – idman yarışlarında iştirakçıların sağlamlıq sığortasının təşkili ilə bağlı WEB-resurs istiqamətli proqram təminatının yaradılması və onun işləkliyinin təmin olunması bu istiqamətdə səfərbər ediləcək elmi-nəzəri yanaşmalar, innovativ həll yollarının axtarılması ilə bağlı əlavə edilməsi tələb olunacaq yeni həll yollarının tətbiqinin təmin edilməsi nöqteyi-nəzərdən elmi yenilik kəsb etməkdədir. Tədqiqat işinin nəticəsi olaraq, bu istiqamətdə WEB-interfeysin yaradıla bilməsi həmin baza üzərində mikro və makro səviyyədə ölkədə sığorta işinin təşkilinin və sığorta bazarının sektoral genişlənməsinə, idmançıların sağlamlıq sığortasının yeni (əlavə) bir sığorta məhsulu kimi tanınmasına və sığorta şirkətlərinin marağını cəlb etməklə onlar tərəfindən yeni “IT-məhsulu” olaraq tələb olunması imkanları baxımından tədqiqat işi mühüm praktiki əhəmiyyət kəsb edir.

Əlyazması hüququnda

Rəhimova Günay Zakir

İDMAN YARIŞLARI İŞTİRAKÇILARININ SAĞLAMLIQ SİĞORTASININ
TƏŞKİLİ ÜÇÜN WEB TƏTBİQİN İŞLƏNMƏSİ

mövzusunda

MAGİSTRİK DİSSERTASİYASI

İxtisas: 060632 İnformasiya texnologiyaları və sistemləri mühəndisliyi

İxtisaslaşma: Tətbiqi proqram təminatı

Elmi rəhbər: f.r.-e.n., dos. T.İ.Qəhrəmanova

BAKİ-2023

Fəsil I.

Tibbi sığortanın nəzəri əsasları

1.1 Tibbi sığortanın tarixi və inkişafı

Sığorta anlayışı geniş anlayışdır. Sığorta anlayışı latın mənşəli olub “təhlükəsizlik” mənasını daşıyır. Sığorta anlayışının tərifini belə vermək olar:

“Bir şeyin və ya kiminsə işdə qarşılaşa biləcəyi ziyanı ödəmək üçün əvvəlcədən ödənen haqq qarşılığında bu işlə məşğul olan qurumlarla bağlanan ikitərəfli müqavilədir. ”

Qədim dövrlərdə təbii fəlakətlərin (sel, zəlzələ, yanğın, dolu və s.) baş verməsi bunun nəticəsində əmlakın, əkinlərin, mal-qaranın məhv olduğu halda onların mənfi nəticələrinin aradan qaldırılmasının vacibliyi haqqında ictimai fikirlərin formalaşmağına zəmin yaratmışdır.

İlk zamanlar insanlar bu problemlərin aradan qaldırılmasını öz büdcələri hesabına təmin edirdi, lakin bunun nəticələri yaxşı deyildi. Bu səbəbdən sonrakı dövrlərdə bütün tərəflərin mənafeələrinə cavab verən həmrəylik formalaşmışdır.

Sığortanın yaranma tarixindən danışsaq, buna dəqiq cavab verə bilmərik, çünki sığortanın kökləri olduqca qədim dövrlərə dayanır. Fərqli mənbələrdə sığortanın başlanğıcı haqqında fərqli dövrlər göstərilir. Bəzi mənbələrdə sığortanın antik dövrün başlanğıcında, orta əsrlərdə, sivilisasiyanın erkən dövrlərində meydana gəldiyi göstərilir. XVIII əsrin əvvəllərində sığortanın üç müstəqil növü artıq mövcud idi: dəniz, mal-qaranın tələf olması və yanğına qarşı sığorta. XVIII əsrin 60-cı illərinin əvvəllərində isə Qərbdə əmlak və şəxsi sığortanın 100-ə qədər növü fəaliyyət göstərirdi. Əmlak sığortası ilə bərabər zəif də olsa şəxsi sığorta da inkişaf etməyə başlamışdı. Lakin, əhəlinin varlılara və yoxsullara bölünməsi, onların çox hissəsinin kənd təsərrüfatı ilə məşğul olması, həmçinin sığorta haqları dərəcələrinin yüksək olması xalqın şəxsi sığortadan istifadəsinə maneə yaratmışdır. Habelə, sənayenin sürətli inkişafı işçilərin xəstələnməsi və ya ölüm

hallarında dövlət sığorta sisteminin yaradılmasını zəruri etmişdir. Daha sonra isə işçilərin mənafeələrini müdafiə etmək məqsədilə həmkarlar ittifaqları qarşıya tələblər qoymuş və bu da işsizliyin sığortalanmasına zəmin yaratmışdır. Sığortanın bu növü İngiltərə, Almaniya, Avstriya kimi ölkələrdə icbari qaydada həyata keçirilmişdir.

İlk dəfə 1883-cü ildə Otto Van Bismark tərəfindən Almaniyada sosial sığorta tətbiq edildi və daha sonra digər Avropa ölkələri də bu nümunəni izləməyə başladı.

Almaniyada tibbi sığortanın başlanğıcı üç qanunun qəbulu ilə bağlıdır. 1883-cü ildə “İşçilərin xəstəlik hallarında sığortası haqqında qanun”, 1884-cü ildə “Bədbəxt hadisələrdən sığorta haqqında qanun”, 1889-cu ildə “Əlillik və qocalıq hallarından sığorta haqqında qanun”. Bismark hökuməti tərəfindən bu qanunların qəbul edilməsinin əsas səbəblərindən biri işçilərin öz hüquqları uğrunda etirazlarının son dərəcə sürətlə artması və muzzdlu işçilərin sayının artması idi. Beləliklə, bu qanunlar işçilərin sosial sığortası sistemini formalaşdırdı və icbari tibbi sığortanın əsasını qoydu.

20-ci əsrin əvvəllərində Avstriya (1887), Norveç(1902) və Böyük Britaniyada (1910) könüllü tibbi sığorta tətbiq olundu. Fransa isə tibbi sığorta haqqında qanunu 1921-ci ildə etdi, lakin tətbiqi 1930-cu ildə başladı. 2-ci Dünya Müharibəsindən sonra daha geniş kütlələrə çatdı. Bu dövrdə milli səhiyyə sistemləri ilə bərabər özəl sağlamlıq sığortaları da fəaliyyətə başlamışdır.

Sağlıq sahəsində sığorta tətbiqləri sosial sığorta və özəl sığorta olmaqla iki şəkildə reallaşır.

İkinci dünya müharibəsindən sonra sosial sığortanın meydana çıxması yeni bir ölçü qazandı. Bu dövrdə Avropanın bir çox ölkələri sığortalılara və onların himayəsində olan şəxslərə tibbi xidmət göstərmək üçün hərəkətə keçdi və sosial sığorta səhiyyə və digər sosial xidmətlərin göstərilməsinin əsas metodu kimi inkişaf etdi. Sosial sığorta qeyri-kommersiya xarakterlidir, işçilərin əmək haqları və işəgötürən tərəfindən ödənilən sığorta haqları hesabına maliyyələşdirilir və bəzi hallarda dövlət tərəfindən dəstəklənir. Sosial sığortanın eyni xüsusiyyətlərə malik böyük insan qruplarını eyni dam altında birləşdirmək və bu qruplara bərabər hüquqlar təklif etmək kimi üstünlükləri var. Əsasən də inkişaf

etməkdə olan ölkələrdə mütəşəkkil sektorlarda çalışan əhalinin ümumi əhaliyə nisbəti aşağı olduğuna görə bu ölkələrin əhalisinin sadəcə bir hissəsinin bu sistemdən yararlanmasına icazə verilir.

Sosial sığortanın başqa bir xüsusiyyəti isə sığortaolunan tərəfindən ödənilməli olan sığorta haqqı məbləği əmək haqqı fondundan müəyyən nisbətdə kəsilir. Bu halda ödənen haqq səviyyəsi ilə şəxsin yaşı, cinsi və sağlamlıq vəziyyəti kimi xüsusiyyətləri arasında heç bir əlaqə qurulmur. Bu üsulda bütün sığorta haqları bir yerdə toplanır və ehtiyacı olan şəxslər üçün istifadə olunur. Bu halda, aşağı risk qrupları yüksək risk qruplarına subsidiya verir.

Özəl tibbi sığorta-sistemə daxil olanların sığorta müddəti ərzində xəstələnmələri və ya hər hansı bir qəza nəticəsində yaralandıqları halda müalicələri üçün lazım olan xərcləri və əgər varsa, gündəlik kompensasiyalarını təmin edən sığorta növüdür.

Sığortalılar istədikləri bir sağlıq qurumunda müalicə ala bilərlər, həmçinin sığorta ilə bağlı xərclərini də sığorta şirkətləri tərəfindən ala bilərlər.

Gözlənilməz sağlamlıq xərclərinin və gəlir itkisinin qarşısını almağa çalışan özəl sağlamlıq sığortaları, əsasən, sosial təminat sisteminin doldura bilmədiyini doldurmağa çalışır. Həmçinin daha çox xidmət almaq istəyən şəxslərə cavab verən bir sistemdir. Sağlamlıq sığortaları xüsusiyyətlərinə görə dəyişkənlik göstərə bilər. Bu növ sığortalarda istifadə edilən bir neçə model var. Onlarla tanış olaq:

1. Əsas-ilkin özəl sağlamlıq sığortası. Bu növ sığorta dövlət sığortası olmasına baxmayaraq, istəyə bağlı özəl sığortadır;
2. İkiqat təminat-ikinci təminat. Dövlət tibbi sığorta ilə əhatə olunanlar üçün ikinci seçim təqdim olunur;
3. tamamlayıcı təminat-əlavə təminat. İctimaiyyət tərəfindən qarşılanandan artıq məbləği tam və ya qismən öz üzərinə götürən sığortadır;
4. Dəstəkləyici təminat-əlavə təminat. Bu, ictimaiyyət tərəfindən əhatə olunmayan sığortanın bir növüdür.

Özəl sağlamlıq sığortası fərdi sığorta və qrup sığortası başlıqları altında təqdim olunur.

Fərdi sağlamlıq sığortası -yalnız bir nəfərin sığortalandığı tibbi sığortadır.

Qrup sağlamlıq sığortası-hüquqi şəxs olan qurum və təşkilatların işçiləri və ya üzvləri üçün kollektiv şəkildə həyata keçirilən tibbi sığortadır.

Ölkəmizdə milli sığorta müstəqillik dövründə formalaşmağa başlasa da, bu dövrdə bəzi səbəblərdən ötrü bu sahədə işlər yaxşı getmirdi. Lakin, günümüzdə artıq sığorta sahəsi inkişaf etməkdədir.

Sığortanın inkişafına təsir edən bəzi mənfi amillər var:

- vətəndaşların və hüquqi şəxslərin ödəmə qabiliyyətinin və tələbin mövcud səviyyəsi;
- sığorta sahəsində bazar mexanizmlərindən ümumiyyətlə istifadə edilməməsi;
- sığorta ehtiyatlarının uzunmüddətli saxlanması üçün etibarlı vasitələrin olmaması;
- sığorta bazarının bəzi bölmələrində rəqabətin məhdudlaşdırılması;
- sığorta təşkilatlarında kapitallaşdırılmanın səviyyəsinin aşağı olması.

Sığortanın inkişaf etdirilməsinin əsas istiqamətlərindən biri də ölkəmizdə icbari tibbi sığortanın tətbiqidir.

Tibbi sığortalar xəstəlik səbəbindən lazım ola biləcək müayinə, müalicə və baxım xərclərini qarşılamaq üçün hazırlanmış sistemlərdir. Ölkələr tez-tez işçilərini və təqaüdüçülərini tibbi sığorta ilə təmin edirlər. Bu sistemlərdən yararlanmaq üçün fiziki şəxslər ya gəlirlərinin müəyyən faizini vergi kimi ödəməlidirlər, ya da müəyyən sığorta haqqı ödəməlidirlər.

Tibbi sığortaların strukturu ölkələr arasında fərqlidir. Bəzi ölkələrdə fərdlər dövlət tərəfindən təşkil edilmiş tibbi sığorta sistemlərinə icbari şəkildə daxil edilir, bəzi ölkələrdə isə müəyyən gəlir qrupları üçün məcburidir. Lakin, Amerika kimi bəzi ölkələrdə fərdlər tamamilə azaddır.

Ölkəmizdə isə icbari tibbi sığorta 2020-ci il 1 yanvar tarixindən etibarən mərhələli şəkildə tətbiq olunmağa başladı. 2021-ci il 1 aprel tarixindən etibarən isə bu sistem bütün ölkə ərazisini əhatə edir. Artıq digər şəhər və rayonlarla yanaşı, Bakı və Sumqayıt şəhərlərində, həmçinin Abşeron rayonunda rəsmi qeydiyyatda olan əhali tibbi xidmətlərdən istiadə etməyə imkan qazanıb. Bu tibbi xidmətlər icbari tibbi sığortanın Xidmətlər Zərfinə daxildir. Xidmətlər zərfində 2550 sayda tibbi xidmət mövcuddur.

İcbari tibbi sığorta çərçivəsində vətəndaşlar aşağıdakı xidmətləri əldə edə bilərlər:

- təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım;
- ilkin tibbi-sanitariya yardımını;
- ambulator xidmət;
- stasionar xidmət;
- funksional-diaqnostik və laborator müayinələr;
- fizioterapevtik xidmətlər;
- cərrahi əməliyyatlar.

1.2. İdman yarışlarının icmalı və risklər

Risklə birbaşa əlaqəli olan, hətta risk zonası da adlandırıla bilən sahələrdən biri idmandır. İdmançılar öz sahələrində uğur qazanmaq üçün məşq yüklərini artırmağa, fiziki qabiliyyətlərini yaxşılaşdıran dərmanlardan istifadə etməyə başlayırlar, nəticədə idmançının orqanizmi istehsal alətinə çevrilir. Aydınır ki, insan orqanizmi yaş artdıqca zəifləyir və bu da idmançının karyerasında müəyyənəddici amildir.

Peşəkar fəaliyyəti zamanı idmançılar çalışırlar ki, maksimum uğur qazansınlar və bunun nəticəsində müxtəlif növ xəsarətlər almaq riskləri artır. Xəsarətlər idmançıların fəaliyyəti zamanı qarşılaşdığı tək təhlükə deyil. Həmçinin iştirak etdiyi yarışların

statusunun artması, fiziki yüklərin artması və s. onun üçün bir sıra problemlər yaradır. Əksər idman növlərində karyera uzun deyil. Yəni, bir idmançının karyerasının ən yüksək nöqtəsinə çatdığı yaş dövrü digər peşə sahibləri üçün başlanğıcdır. Bu məsələ də idmançılar üçün çətinlik yaradan əsas problemlərdən biridir.

Zədə idmanın təbii nəticələrindən biridir və hər bir komandanın uğur və uğursuzluğunun bir hissəsidir. İdman yarışları əyləncə və ya mükafat üçün keçirilməsindən asılı olmayaraq əvvəlcədən müəyyən edilmiş qaydalar əsasında həyata keçirilir və idmançılar bu qaydalara əməl etməlidirlər. İdman yarışlarında məsuliyyətli olmaq vacibdir. Xırda bir məsuliyyətsizlik ciddi yaralanmalara hətta ölümə səbəb ola bilər.

Oyun qaydalarına uyğun hərəkət etməklə idmançı obyektiv qayğı öhdəliyini yerinə yetirmiş olacaq. Bununla belə, oyun qaydalarına riayət etmək səhlənkarlığı aşkar etmək üçün kifayət etməyəcək. Bəzi hallar var ki, onlara idmançı səhlənkarlığı kimi baxa bilmərik. Məsələn, sadə, düşüncəsiz hərəkət nəticəsində icazə verilən bir sərtlik nəticəsi oyun qaydalarından kənara çıxılması halı baş verir, bu halda idmançının səhlənkarlığından bəhs edə bilmərik.

Yarışlarda idmançının səhlənkarlığı nəzərə alınarkən həm də oyun qaydaları, oyun mədəniyyəti, idmançının təcrübəsi, peşəkar və ya həvəskar olması, yaşı, cinsi və yarış şərtləri nəzərə alınmalıdır.

Sığorta həm hər bir insan üçün həm də cəmiyyət üçün iqtisadi və sosial əhəmiyyət daşıyır. Əgər idmançının sığortası yoxdursa, idman zədəsi aldıqda, lazım olan müalicəni ala bilmir və bu da onun həyatına təsir etdiyi qədər nəticələri sosial da ola bilər. Dünyanın bir çox inkişaf etmiş ölkəsində idman sığortası məcburidir.

Həyat sığortası insan həyatı ilə bağlı hadisələrin sığortasıdır. İnsan həyatı ilə bağlı risklər insanın ölümü, qəzaya düşməsi, xəstələnməsi, bədən üzvlərinin zədələnməsi səbəbindən hər hamsı sahədə işləyə bilməməsi, qocalma kimi hadisələrdir. Əslində futbolçunun ayağının zədələnməsi, tennisçinin əlinin qırılması həyat üçün risk nümunələridir. Əmlak sığortasında rast gəlinən az sığorta, həddindən artıq sığorta və ya

İkiqat sığorta kimi şərtlər həyat sığortalarına daxil edilmir.

Sığortalı idmançı sığorta şirkətindən aldığı təzminatla yanaşı, rəqib idmançıdan, məsələn, idman qaydalarına zidd davranışı səbəbilə idman yarışında ona zərər verəndən də təzminat tələb edə bilər.

Həyat sığortasının müxtəlif növləri vardır. Bunlar arasında yaşama və ya ölüm şərtlə fərdi həyat sığortası, yaşlılıq sığortası, xəstəlik sığortası, fərdi qəza sığortası və bunların hamısını və ya bir qismini əhatə edən qrup qəza sığortaları.

Xəstəlik sığortası, sağlıq yardımına bənzər sığorta növüdür. Fərdi qəza sığortası, insanların ani bir hadisə nəticəsində yaralanması və ya ölməsi, həmçinin əlillik risklərinə qarşı təminat verən sığorta növüdür.

Qrup qəza sığortaları, idmançıların sığortalanması üçün uyğun müqavilə tipidir. Birdən çox adamın qəzaya qəzaya qarşı sığorta edildiyi tək müqavilə qrup qəza müqaviləsidir.

İdmanda risk faktorları. İdmanda risk faktorlarının idarə olunma sahələrinə görə təsnifatına baxaq:

İdmanda risklərin idarə edilməsi-riskləri müəyyən etmək, idman klublarını və təşkilatlarını qorumaq və zərərin qarşısını almaq üçün proqramın hazırlanması və həyata keçirilməsi prosesidir.

1) Maliyyə ilə bağlı risk faktorları:

- İdman klublarının öz mövcudluğunu saxlamaq və imicini qorumaq idmanda risklərin idarə edilməsinin fəaliyyət sahəsidir. Bu idman klublarının mövcudluğunu saxlamaq və imicini qorumaq üçün maliyyə dəstəyi lazımdır. Maliyyə dəstəyini futbol klublarının gəlirləri, tamaşaçı gəlirləri, yayım hüquqi satış gəlirləri, sponsorluq gəlirləri və digər gəlirlər təşkil edir.

2) Obyekt ilə bağlı risk faktorları:

- Bu risk faktorlarına təbii fəlakətlərə qarşı önəm almamaq, qapalı ərazilərdə istilik və ya soyutma problemləri, tamaşaçılarla oyun meydançası arasında kifayət qədər

təhlükəsizlik məsafəsinin olmaması, meydançanın və ya zalın kifayət qədər işıqlandırılmaması, ehtiyat tədbirlərinin görülməməsi, obyektin təmiz olmasını aid etmək olar.

3) Sağlamlıqla bağlı risk faktorları:

- Sağlamlıqla bağlı risk faktorlarına idmançının ümumi sağlamlıq vəziyyəti, avadanlığın səbəb olduğu xəsarətlər, məşq zamanı həddindən artıq yüklənmə və s. aiddir.

4) Sığorta ilə bağlı risk faktorları:

- Sığorta müəyyən risk altında maliyyə nəticələrinə zəmanət verir. İdmanla bağlı sığortaları idmançılar üçün fərdi qəza və həyat sığortaları, idman klubları üçün əmlak, mənfəət itkisi və məsuliyyət sığortaları kimi sıralaya bilərik. Məsuliyyət sığortası ümumiyyətlə, idman klublarında tətbiq olunur. İdman klubları üzərinə götürmək istəmədikləri mühüm riskləri sığorta və ya müqavilələr vasitəsilə başqasına ötürürlər.

Müxtəlif tədqiqatçılar müxtəlif risk təsnifatını təklif edirlər. Biz indi V. V. Qluşenkonun təsnifatına baxacağıq.

1) Subyektivlik-obyektivlik:

- Subyektiv risk-nəticəsini obyektiv qiymətləndirmək mümkün deyil;

Obyektiv - nəticəsi dəqiq ölçüləbilən risk.

2) Maliyyə ilə əlaqə:

- Maliyyə risk-birbaşa nəticələri maliyyə itkiləri ilə bağlıdır;

- Qeyri-maliyyə risk-qeyri-maliyyə itkiləri hesab olunur, məsələn, sağlamlığın itirilməsi.

3) Dinamik-statik:

- Dinamik-şəraitdən asılı olaraq, ehtimalı və nəticələri dəyişən risk;

- Statik-praktiki olaraq zaman ərzində dəyişməyən risk.

4) Fundamental-xüsusi:

- Fundamental-bütövlükdə vəziyyətə aid olan nəticələrə malik qeyri-sistematik, diversifikasiya olunmamış risk;
- Xüsusi-lokal nəticələrə malik diversifikasiya olunmuş və sistematik risk.

5) Saflıq-spekulyasiya:

- Saf risk-nəticəsi ancaq ziyan və ya cari vəziyyətin saxlanmasıdır;
- Spekulyativ-nəticələrindən biri mənfəət ola bilər.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN TEXNİKİ UNİVERSİTETİ**

Əlyazması hüququnda

Neymətova Şəbnəm Məhəmməd

**İDMAN YARIŞLARI İŞTİRAKÇILARININ SAĞLAMLIQ SİĞORTASININ
TƏŞKİLİ ÜÇÜN WEB TƏTBİQİN İŞLƏNMƏSİ**

mövzusunda

MAGİSTRİK DİSSERTASİYASI

İxtisas: 060632 İnformasiya texnologiyaları və sistemləri mühəndisliyi

İxtisaslaşma: Tətbiqi proqram təminatı

Elmi rəhbər: f.r.-e.n., dos. T.İ.Qəhrəmanova

BAKİ-2023

1.3. Sağlamlıq sığortasının təşkili üçün mövcud WEB tətbiqlərin icmalı

Ümumiyyətlə, WEB tətbiqi nədir?

WEB tətbiqi uzaq serverdə saxlanılan və brauzer interfeysi vasitəsilə internet üzərindən çatdırılan proqramdır. Bir çox WEB-saytlarda WEB proqramlar var. Tərtibatçılar müxtəlif səbəblərə görə təşkilatdan tutmuş fərdlərə qədər müxtəlif istifadələr və istifadəçilər üçün WEB proqramlar hazırlayırlar. Tez-tez istifadə olunan WEB proqrama WEB poçtu, onlayn kalkulyatorlar və ya e-ticarət mağazaları daxil ola bilər. İstifadəçilər yalnız müəyyən bir brauzer vasitəsilə bəzi WEB proqrama daxil ola bilsələr də, əksəriyyəti brauzerdən asılı olmayaraq mövcuddur.

WEB proqramları necə işləyir?

Şəbəkə vasitəsilə daxil olduqları üçün WEB proqramları yükləmək lazım deyil. İstifadəçilər Google Chrome, Mozilla Firefox və ya Safari kimi WEB brauzer vasitəsilə WEB proqrama daxil ola bilərlər.

WEB proqramları müştəri-client modelindən istifadə edərək işləyir. Müştəri tərəfində WEB-brauzer (client browser) adlı proqram, server tərəfində isə WEB server adlı proqram var (Bunlar əsasən root baza və hər hansı bir proqramlaşdırma dili vasitəsi ilə yaradılır). Proses adətən bu addımları izləyir:

Müştəri tərəfində istifadəçi WEB-brauzer vasitəsilə WEB proqramın URL-sini (Vahid Resurs Locator) daxil etməklə müştəri sorğusunu başlatır.

Sorğu WEB brauzer tərəfindən serverə ötürülür. Bu sorğu adətən HTTP (Hypertext Transfer Protocol) adlı protokoldan istifadə etməklə ötürülür.

Server daxil olan sorğunu alır və onu emal etmək üçün lazımi əməliyyatları yerinə yetirir. Bu əməliyyatlar verilənlər bazası sorğularını yerinə yetirmək, faylları oxumaq, məlumat hesablamalarını aparmaq və ya istifadəçinin istəyindən asılı olaraq hər hansı digər əməliyyatı yerinə yetirmək ola bilər.

Server sorğuya cavab olaraq HTTP cavabı yaradır. Cavab adətən HTML, CSS, JavaScript və digər WEB məzmunu ilə göndərilən fayl və ya məlumat parçasıdır.

Server yaradılan cavabı müştəriyə göndərir.

Müştəri WEB brauzer vasitəsilə aldığı cavabı emal edir və nəticələri istifadəçiyə göstərir. Cavabın məzmunu WEB-brauzer HTML və CSS-i şərh edərək və JavaScript kodunu yerinə yetirərək göstərilən WEB səhifə kimi təqdim edilə bilər.

İstifadəçi WEB proqramın təklif etdiyi funksiyalardan istifadə edərək qarşılıqlı əlaqə qura, formaları doldura, düymələri klikləyə və ya digər hərəkətləri yerinə yetirə bilər.

İstifadəçi yeni sorğu göndərməklə və ya səhifəni yeniləməklə WEB tətbiqi ilə əlaqə saxlamağa davam edə bilər.

Bu proses müştəri-server rabitəsi və brauzer tərəfində işləyən WEB texnologiyaları sayəsində baş verir. HTML, CSS və JavaScript kimi WEB standartları WEB proqramların istifadəçi interfeysini müəyyən etmək, üslub və tərtibatı təmin etmək və interaktiv xüsusiyyətləri təmin etmək üçün istifadə olunur. Server tərəfində WEB tətbiqinin məntiqini həyata keçirmək üçün müxtəlif proqramlaşdırma dilləri və WEB server proqram təminatı istifadə olunur.

WEB tətbiqinin işləməsi üçün ona WEB server, proqram serveri və verilənlər bazası lazımdır. WEB serverlər müştəridən gələn sorğuları idarə edərək, proqram serveri tələb olunan tapşırığı yerinə yetirir. Verilənlər bazası istənilən məlumatı saxlayır.

WEB tətbiqləri, adətən, qısa inkişaf dövrlərinə və kiçik inkişaf qruplarına malikdir. Tərtibatçılar əksər WEB proqramları JavaScript, HTML5 və ya CSS-də yazır. Müştəri tərəfi proqramlaşdırma adətən proqramın ön hissəsinin qurulmasına kömək edən bu dillərdən istifadə edir. Server tərəfində proqramlaşdırma WEB tətbiqinin istifadə edəcəyi skriptləri yaradır. Python, Java və Ruby kimi dillər adətən server tərəfi proqramlaşdırmada istifadə olunur.

WEB tətbiqlərin Faydaları:

WEB proqramların bir çox üstünlükləri var. Bəzi ümumi üstünlüklərə aşağıdakılar daxildir:

-Birdən çox istifadəçi tətbiqin eyni versiyasına daxil ola bilər;

-İstifadəçilərin proqramı quraşdırmasına ehtiyac yoxdur;

-İstifadəçilər proqrama masaüstü, noutbuk və ya mobil kimi müxtəlif platformalar vasitəsilə daxil ola bilərlər;

-İstifadəçilər proqrama bir neçə brauzer vasitəsilə daxil ola bilərlər.

Mobil hesablama sektorunda WEB proqramlar bəzən yerli proqramlar ilə ziddiyyət təşkil edir, hansı ki, proqram tərtibatçıları xüsusi platforma və ya cihaz üçün qurur və həmin cihazda quraşdırır. Doğma tətbiqlər adətən mobil yerli tətbiqdə GPS və ya kamera kimi cihaza məxsus avadanlıqdan istifadə edə bilər.

İki yanaşmanı birləşdirən proqramlar bəzən hibrid proqramlar adlanır. Hibrid proqramlar WEB proqramlara bənzəyir, lakin yerli tətbiq kimi cihaza quraşdırılır. Hibrid tətbiqlər daxili API (Application programming interface)-lərdən istifadə edərək, cihaza məxsus resurslardan da yararlı ola bilər. Yüklənmiş yerli proqramlar bəzən oflayn rejimdə işləyə bilər. Lakin, hibrid proqramlar bu funksiyaya malik deyil. Hibrid proqramlar əsasən WEB proqramlara əsaslandığı üçün adətən oxşar naviqasiya elementlərini WEB tətbiqi ilə paylaşır.

Sağlamlıq sığortasının təşkili üçün WEB tətbiqlərin icmalı

Səhiyyə üçün mobil proqramların və WEB tətbiqlərin hazırlanması getdikcə daha çox potensial faydalı ideya kimi görünür. 2020-ci il mütləq rəqəmsal sağlamlıq məkanına innovasiyalar gətirən il idi, buna görə də bu görünməmiş tibbi böhran dövründə təhlükəsiz və istifadəyə yararlı sağlamlıq həllərinə və xüsusən də tibbi sığorta mobil tətbiqlərinə tələb prosesin ayrılmaz hissəsinə çevrildi.

Mobil sağlamlıq (mHealth) bazarı bütün dünyada inkişaf edir. Son tədqiqatlar onun ölçüsünün 2026-cı ilə qədər 57, 57 milyard ABŞ dollarına çatacağını və 2019 və 2026-cı illər arasında 29, 1% heyvətəməz illik artım tempini nümayiş etdirəcəyini proqnozlaşdırır. Bundan əlavə, mobil sağlamlıq mobil dəstəklili ictimai səhiyyə və müalicənin idarə edilməsinin ümumi praktikasını əhatə edən çətir terminidir və tibbi sığorta bəzi insanlar

üçün səhiyyə xidmətlərinə çıxışın yeganə yoludur, əminliklə demək olar ki, mHealth-dəki dəyişikliklər qaçılmaz olaraq digərləri arasında tibbi sığorta xidmətlərinin göstərilməsinə təsir göstərəcək.

Güclü istehlakçı tələbi ilə əlaqədar olaraq, WEB proqramların növbəti bir neçə il ərzində sağlamlıq monitorinqi, sağlamlığın idarə edilməsi, diaqnostika, müalicə və tibbi sığorta kimi sənaye segmentlərini dəyişdirərək artım tempində artım müşahidə edəcəyi gözlənilir. Digər WEB sağlamlıq sahələri ilə ayaqlaşaraq, qlobal tibbi sığorta bazarının da böyüməsi gözlənilir. 2026-cı ilə qədər onun 2019-cu ildən 2026-cı ilə qədər 4, 4% CAGR ilə genişlənərək 4, 475 milyard dollara çatacağı təxmin edilir. Bu universal yüksəliş tendensiyası göstərir ki, səhiyyəni milyonlarla insan üçün daha əlçatan etmək üçün hərəkətə keçmək və fürsətdən istifadə etmək üçün doğru zamandır. .

Sağlamlıq sığortası mobil tətbiqi modelləri:

Dövlət və özəl tibbi sığortanın əhatə dairəsi ölkədən ölkəyə fərqlidir. Bəzi sığorta sistemlərini başa düşmək digərlərinə nisbətən daha çətindir. Bunu nəzərə alaraq, sağlamlıq sığortası mobil proqramı xəstə, tibb işçisi və sığorta şirkəti üçün həyatı bir qədər asanlaşdıran ağıllı şəxsi köməkçi ola bilər.

Sağlamlıq sığortası xəstə proqramı - Xəstələr ümumi sağlamlıqları ilə bağlı ən vacib məlumatı asanlıqla əldə etmək üçün vasitəyə ehtiyac duyurlar. Sağlamlıq sığortası proqramı adətən xəstələrin mütəşəkkil tibbi qeydlərini, o cümlədən tibbi sığorta iddialarının işlənməsi və faydaları haqqında məlumatları saxlayan rəqəmsal fayl şkafi kimi xidmət edir. Müxtəlif mənbələrdən sığorta ilə bağlı məlumatları bir yerdə birləşdirən mobil proqram istifadəçilərə öz sağlamlıqlarını idarə etmək üçün daha az vaxt sərf etməyə və həyatlarını daha çox yaşamağa imkan verir.

Səhiyyə təminatçıları üçün proqram - Səhiyyə təminatçıları üçün proqram hazırlamaqla siz onlara bir mənbədən lazım olan hər hansı məlumatı təhlükəsiz şəkildə cəlb etmək səlahiyyətini verə bilərsiniz. Tibbi sığorta proqramı səhiyyənin rəqəmsallaşdırılması səyahətinin bir hissəsi kimi yeni texnologiyalara inteqrasiya edəcək

və sığorta məsələlərinin həlli ilə bağlı gündəlik işləri daha az ağırlaşdıracaq. Tibb təminatçıları işləri çevik şəkildə yerinə yetirmək üçün xüsusi həllə ehtiyac duyurlar. Əməkdaşlıq əsasdır və onu səhiyyə təminatçıları üçün sığorta proqramından istifadə etməklə saxlamaq olar.

Şirkətləri daxilində sığorta proseslər üçün proqram - Sığorta olduqca ənənəvi sənaye olsa da, son bir neçə ildə texnoloji dəyişiklik ona getdikcə daha çox təsir edir. Bu kontekstdə əhatə dairəsinin əlçatanlığını saxlamaq ehtiyacı səhiyyə sahəsindəki bütün aktyorlar üçün əsas amillərdən biri olaraq qalır. Xüsusilə, bu, sığortaçılara əhatə olunan xəstələrin məmnun olduqlarına zəmanət vermək və lazım olduqda kömək almaq üçün lazım olan çeviklik etdirir. Bunun gətirə biləcəyi mürəkkəblikləri idarə etmək üçün sığorta şirkətləri tibbi sığorta proqramı tələb edir.

Tibbi sığorta proqramlarının üstünlükləri:

Təxmin etdiyimiz kimi, tibbi sığorta mobil tətbiqləri xəstələrə, tibbi təminatçılara və sığorta daşıyıcılarına eyni dərəcədə fayda verə bilər. Hələlik gəlin bu cür tətbiqlərin xəstələrin və sığortaçıların həyatına hansı üstünlükləri təqdim etdiyinə diqqət edək.

Xəstələr üçün faydalar:

1. Şəbəkədaxili mütəxəssislərin seçimi saniyələr ərzində əldə edilir - Mobil proqram daxilində həkimlər haqqında məlumatların əlçatanlığı xəstələr üçün böyük bir üstünlükdür. İstifadəçilər verilən meyarlara uyğun gələn düzgün provayderi tapmaq üçün smartfonlarının ekranına bir neçə dəfə toxunmalı olacaqlar. Sığorta dərmanı o deməkdir ki, siz gördüyünüz mütəxəssislərin şəbəkədaxili olub-olmadığını həmişə izləməlisiniz ki, görüş daha sonra sığorta provayderiniz tərəfindən təmin olunsun. Xüsusilə ABŞ-da şəbəkədən kənar faydalar təklif edən planların faizinin 2015-ci ildəki 58%-dən 2018-ci ildə 29%-ə qədər əhəmiyyətli dərəcədə azaldığını və aşağıya doğru meylin davam etdiyini nəzərə alsaq, bu, həqiqətən həssas məsələdir.

Tibbi sığorta şirkətlərinin müştəriləri, bir qayda olaraq, göndərildikləri həkimin cari planları çərçivəsində mövcud olub-olmadığını bilmirlər. Tibbi sığorta proqramı, öz

növbəsində, sizə qiymət, göstərilən xidmətin keyfiyyəti və müəssisənin sığortanızı qəbul edib-etməməsi barədə hərtərəfli məlumat verə bilər.

2. Səhiyyə sisteminin ümumi şəffaflığı - Bir qayda olaraq, tibbi sığorta proqramı istifadəçilərə sığorta ilə bağlı bütün məlumatlara vahid idarəetmə panelində çıxış imkanı verərək, məlumatların tam görünməsini və şəffaflığını təmin edir. Tibbi sığorta üçün proqram məlumatların təhlükəsiz, müasir və ardıcıl şəkildə toplandığı və saxlandığı rahat məlumat anbarı kimi xidmət edə bilər. Müştəri mobil tətbiqi səhiyyə benefisiarlarına səhiyyə məlumatlarının şəffaflığını artırır və onların səhiyyə qərarlarında dərinlən iştirakını asanlaşdırır.

Rəqəmsal formatda istifadə olunan faydaların, çıxılanların, iddiaların qeydlərinin və daha çoxunun görünməsi həm də vəziyyətə qərəzsiz nəzər salmağa imkan verən həddindən artıq sənədləşmənin aradan qaldırılması deməkdir. İddia qeydlərinin elektron versiyasını yükləmək və onları digər sağlamlıq qeydləri ilə uyğunlaşdırmaq imkanı səhiyyə benefisiarlarına öz tibbi məlumatlarına daha yaxşı nəzarət etmək imkanı verir. Bundan əlavə, çox güman ki, məlumatlara girişə icazə verən və ya məhdudlaşdıran və başqaları ilə paylaşmağı seçənlər onlar olacaq.

3. Xərclərin azaldılması üçün möhkəm əsas - Tibbi sığorta proqramları düzgün siyasət seçiminə dərhal çıxışı təmin edir ki, bu da insanlar üçün səhiyyə xidmətlərinə əhəmiyyətli qənaət potensialı açır. Tətbiq xəstənin sağlamlığı və gəliri əsasında fərdiləşdirilmiş və qərəzsiz tövsiyələri müqayisə etməyə, onların əhatə dairəsinə və dərman qiymətlərinə nəzarət etməyə kömək edə bilər. İdeal olaraq, istifadəçi hər dəfə planında, əhatə dairəsində və ya qiymətində kritik dəyişikliklər aşkar edildikdə xəbərdar olmaq üçün bildirişləri konfigurasiya edə bilməlidir. Bundan əlavə, mobil proqramlar birbaşa istifadəçinin poçt qutusuna göndərilən endirim kuponları və müxtəlif qənaətli təkliflər əldə etmək üçün əla vasitədir.

Səhiyyə sığortası proqramında təqdim edilən fərdi tövsiyələr müəyyən istifadəçinin ehtiyac duyduğu və layiq olduğu məlumatı almağa zəmanət verən bir şeydir. Sonra,

istifadəçi mövcud variantları tam başa düşdükdə, o, sağlamlıq xidmətlərinə və dərman xərclərinin azalmasına səbəb olmaqla, ağıllı seçim etmək səlahiyyətinə sahib olur.

Sığortaçılar üçün üstünlüklər:

1. Biznes proseslərinin avtomatlaşdırılması - Tibbi sığorta proqramlarında quraşdırılmış müasir alətlər prosesləri avtomatlaşdırma, səmərəsizliyin təsirini yüngülləşdirə və həm kadrlardan, həm də sistemlərdən istifadəni optimallaşdırma bilər. Ağıllı şəkildə tətbiq edildikdə, onlar daxili IT arxitekturasının sadələşdirilməsində və standartlaşdırılmış proseslərin qurulmasında mühüm rol oynamaqlıdır.

Mürəkkəb iş axınlarının sadələşdirilməsi və optimal qərarların qəbulu üçün düzgün məlumatın əldə edilməsi avtomatlaşdırmanın gözlənilən müsbət nəticələrindəndir. Köhnə sistemlərin modernləşdirilməsi idarə olunan əməliyyatların sayının və gündəlik rəqəmsal formatda yaradılan sənədlərin həcmində artmasına səbəb ola bilər. Daha sonra şirkətlər müştərilərin saxlanması, yeni müştərilərin əldə edilməsinə, yeni məhsulun çatdırılmasına və təqdim etdikləri xidmətlərin keyfiyyətinə diqqət yetirə biləcəklər. Bundan əlavə, kağızın çıxarılması və işin idarə edilməsinin avtomatlaşdırılmasına diqqət yetirilməsi xərclərin və hesablaşma müddətlərinin azaldılmasını dəstəkləyə bilər.

2. Müştəri bazasının böyüməsi - Sığorta xidmətlərinin göstərilməsi ilə bağlı proseslərin avtomatlaşdırılması həm də ümumi müştəri idarəetməsinin təkmilləşdirilməsi ilə nəticələnir. Bütün lazımi məlumatlara arxa ofis funksiyalarının gücü ilə daxil olmaq və idarə etmək mümkün olduqda, effektiv və səmərəli texnologiya ilə təchiz edilmiş müştəri xidməti təmin etmək daha asandır. Sığortaçı hadisə üzərində işləyərkən və ya müştəri ilə əlaqə saxladıqda, siyasətin işlənməsi, faktura və ya iddialarla bağlı məlumatlar kimi kritik məlumatlar hazır olmalıdır.

Təbii ki, sığorta proqramından istifadə edənlərin sayı artacaq. Bununla belə, tibbi sığorta proqramı sığortaçıların daha geniş auditoriyaya çatmasına kömək etmək üçün sadəcə mövcud olmaqdan bir qədər çox şey etməlidir. Sığorta şirkətləri üçün tibbi sığorta tətbiqi müştərilərin sorğu-cavab müddətini azaldacaq, əməliyyat müddətini

optimallaşdıracaq, ardıcillığı artıracaq və müştəri xidmətinin keyfiyyətini qiymətləndirməyə imkan verən bütün kritik ölçüləri təmin edəcək şəkildə tərtib edilməlidir.

3. Davamlı tələb əsasında ünsiyyət - Tibbi sığortaya gəldikdə, üstün müştəri təcrübəsi müştəri ilə sığortaçı arasında daimi ünsiyyətlə sıx bağlıdır. Bu, nəinki müştəri təcrübəsini artırır, həm də mövcud müştəriləri saxlamağa kömək edir. Tibbi sığorta proqramları tərəfindən dəstəklənən sığorta təminatçıları xəstələrlə davamlı əlaqə saxlaya və onların sorğularına cavab verə biləcəklər.

Çatbotlar, baş vermiş problemi müzakirə etmək üçün sığorta agentı olmadıqda istifadəçilərə lazım olan dəstəyi verə biləcək alternativ seçimdir. Çatbotlar gecə-gündüz oradadır və mətn və ya səsə tanınması kimi AI(Artificial intelligence) texnologiyaları ilə gücləndirilir. Üstəlik, bu texnologiya inkişaf etməyə davam edir, ona görə də verilən cavabların keyfiyyəti də yaxşılaşmağa məcburdur.

Tibbi sığorta tətbiqinin inkişaf mərhələləri:

Nəticə etibarlı ilə hansı növ tibbi sığorta tətbiqini seçməyinizdən asılı olmayaraq, proqramın hazırlanması prosesi qaçılmaz olaraq üç əsas mərhələdən ibarət olacaq: proqram təminatının hazırlanması, uyğunluğun təminatı və məhsulun sınaqdan keçirilməsi, sonra isə onun buraxılışı. Addımların hər birini ayrılıqda nəzərdən keçirək.

1. Sağlamlıq sığortası tətbiqinizin dizaynı;
2. Tibbi sığorta planlarının müqayisəsi - Mövcud tibbi sığorta variantlarının siyahısını almaq və əhatə dairəsini seçmək üçün işəgötürənə, hökumətə, sığorta daşıyıcısına və ya brokerə müraciət etmək lazım deyil. Bu seçimin gələcəkdə pul kisəsinə təsir göstərməməsi üçün ilk dəfə tibbi sığorta almağınızdan asılı olmayaraq, plan növləri arasındakı fərqləri başa düşmək vacibdir. Tibbi sığorta proqramı sizi müxtəlif əhatə dairəsi seçimlərinin faydaları və tələləri haqqında məlumatlandırma bilər, onları qərəzsiz şəkildə müqayisə etməyə və ehtiyaclara ən uyğun olanı seçməyə imkan verir;

3. İddiaların idarə edilməsi - Tibbi sığorta tətbiqinin əsas üstünlüklərindən biri səhiyyə məlumatlarına dərhal çıxışıdır. İddialara tez baxmaq, axtarmaq və əlfəcin qoymaq bir istifadəçi üçün sağlamlıqla bağlı sənədlərin idarə edilməsini asanlaşdırmalıdır. Eyni zamanda, yalnız smartfondan istifadə etməklə yaxından və uzaqdan gözlənilən iddiaları təqdim etmək, nəzərdən keçirmək və statusunu yoxlamaq imkanı bir çox müştərilər üçün əsl oyun dəyişdiricisinə çevrilə bilər. Sadələşdirilmiş iddialarla bağlı əməliyyatlar, eləcə də avtomatlaşdırılmış və fərdiləşdirilmiş iş axını təkmilləşdirilmiş istifadəçi panelində vizuallaşdırılmalıdır ki, onlar və onların ailələri üçün iddialar ödəyən istifadəçilər heç nəyi qaçırmayacaqlarına əmin olsunlar;
4. Sağlamlıq sığortası planının alınması və ya yenilənməsi - Mükəmməl sağlamlıq sığortası planı tapıldıqdan sonra o ödənilməlidir. Sığorta müddəti başa çatdıqdan sonra, sığorta siyasətini aktiv saxlamaq və davamlı əhatə dairəsindən istifadə etmək üçün yenilənməlidir. Android və iOS üçün tibbi sığorta proqramı bu prosesləri asanlaşdırmalıdır. Müştərilər, çox güman ki, sığorta alqı-satqısı və yenilənməsinin onlayn həyata keçirildiyi zaman sadə və asan bir prosesi izləyəcəyini gözləyəcəklər. Proqram təminatçıları bu gözləntiləri qarşılaya bilməzlər. Ona görə də istifadəçilərə yenilənmə şərtlərini nəzərdən keçirməyə icazə verilməsini xatırlatmaq və digər seçimləri yoxlamağı təklif etmək lazımdır;
5. Ödənişlərin idarə edilməsi - Planın alınması və ya yenilənməsi dəqiq ödənişləri təmin etmək üçün etibarlı fəaliyyət üsullarını tələb edir. Tam və dəqiq məlumat faktura və ödəniş emalında mütləqdir. O, istifadəçilərin sağlamlıqla bağlı münasibətlərində mükəmməl istehlakçı təcrübəsinin əsasını qoymağa kömək edir. Bu baxımdan, ən yaxşı tibbi sığorta tətbiqi təklif etdiyi hesablama həlləri ilə bağlı çevik olmalıdır. Daha sonra o, tez və dəqiq şəkildə yeni üzvləri qeydiyyatdan keçirər, fakturaların işlənməsini asanlaşdırır, mürəkkəb müqavilə və ödəniş münasibətlərini idarə edə, düzgün düzəlişləri təmin edə, komissiyalar və təşviqlər üçün çevik hesablamalar verə biləcək;

6. Şəbəkədaxili səhiyyə təminatçılarını axtarılması - İxtisas və ya yerə görə yaxınlıqda şəbəkədaxili provayderləri tapmaq sağlamlıq sığortası proqramının istifadəçilərinə təqdim etməli olduğu bir imkandır. Fərqli tibbi sığorta planları unikal sağlamlıq faydaları, habelə istisnalar və məhdudiyyətləri ehtiva edir. Xidmətləri müəyyən bir siyasətlə əhatə oluna bilən səhiyyə mütəxəssislərinin çeşidi də fərdi şəkildə məhdudlaşdırılır. Beləliklə, lazım olduqda şəbəkədaxili təcili yardım mərkəzlərini və ya digər obyektləri tapmaq imkanı böyük xərclərə qənaət edə bilər. Üstəlik, müxtəlif şəbəkədaxili provayderlərdə cari gözləmə vaxtına, iş saatlarına, sürücülük istiqamətlərinə və səhiyyə müəssisəsinin əlaqə məlumatlarına giriş əlavə edə bilərsiniz;
7. Görüşlərin təyin edilməsi və yenidən planlaşdırılması - Xəstə təhlükəsiz şəkildə görüş təyin edə biləcəyi provayderi tapdıqdan sonra inzibati tədbirlər görülməlidir. Özləri və ya başqası üçün görüş sifariş etmək üçün istifadəçilər mobil tibbi sığorta proqramı vasitəsilə sorğuların göndərilməsi ilə bağlı asan addım-addım təlimatla təmin edilməlidir. Vəziyyətlər hər dəqiqə dəyişə biləcəyi üçün xəstələrə gələcək rezervasiyalarına düzəlişlər etmək və ya tətbiq daxilində onları ləğv etmək səlahiyyəti verilməlidir;
8. Dərmanların axtarılması və dərman qiymətlərinin müqayisəsi - Aptek sayğacında xərclərinizi azaltmağa söz verən kifayət qədər sayda mobil proqramlar var. Buna baxmayaraq, niyə istifadəçilərə hamısını bir yerdə həll etməyəkdir? Beləliklə, siz sığorta planı alırsınız, tibb işçisi tapırsınız, görüş təyin edirsiniz və sonra bazarda mümkün olan ən aşağı qiymətə təyin olunmuş dərmanları axtarmaq üçün eyni proqramdan istifadə edirsiniz. Rahatdır, elə deyilmi? Həmçinin, pula qənaət edən məsləhətlər, mükafat proqramları haqqında məlumat, məkan üzrə axtarış, GPS istifadə edərək aşkarlanan və ya əl ilə daxil edilən və s. – təyin olunmuş dərmanların alınması təcrübəsini yaxşılaşdırmaq olar;

9. Laboratoriya nəticələrinin idarə edilməsi - Sağlamlıq sığortası mobil proqramı da istifadəçilərə laboratoriya nəticələrini təhlükəsiz izləmək imkanı verəcək qədər irəli gedə bilər;
10. Tənzimləmə - tibbi sığorta sənayesinin ən çətin aspektlərindən biri olaraq qalır. Federal, əyalət və digər tənzimləyici orqanlardan uyğunluq tələbləri artır. Beləliklə, təşkilatlar üçün bütün tənzimləmə dəyişikliklərindən xəbərdar olmaq çox vacibdir. Bunlar hər bir sağlamlıq sığortası tətbiqi təminatçısının uyğunluğunu təmin etməli olduğu əsas qaydalardır.

Əlyazması hüququnda

Qarayev Əhməd Nizami

İDMAN YARIŞLARI İŞTİRAKÇILARININ SAĞLAMLIQ SİĞORTASININ
TƏŞKİLİ ÜÇÜN WEB TƏTBİQİN İŞLƏNMƏSİ

mövzusunda

MAGİSTRİK DİSSERTASİYASI

İxtisas: 060632 İnformasiya texnologiyaları və sistemləri mühəndisliyi

İxtisaslaşma: Tətbiqi proqram təminatı

Elmi rəhbər: f.r.-e.n., dos. T.İ.Qəhrəmanova

BAKİ-2023

II FƏSİL. TƏDQIQAT ÜSULLARI

2.1. Tədqiqat üsullarının təsviri

Tədqiqat üsulları məlumat toplamaq üçün istifadə olunan proseslərdir. Siz cari metodları və ya prosedurları təhlil etmək və mövzu ilə bağlı əlavə məlumat tapmaq üçün bu məlumatlardan istifadə edə bilərsiniz. Peşəkarlar tibb, insan davranışı və digər elmi mövzuları öyrənərkən tədqiqat metodlarından istifadə edirlər. Tədqiqat metodlarının iki əsas kateqoriyası var:

Keyfiyyət tədqiqat metodları və kəmiyyət tədqiqat metodları.

Kəmiyyət tədqiqat metodları məlumatların ölçülməsi üçün rəqəmlərin istifadəsini nəzərdə tutur. Tədqiqatçılar məlumatlarda əlaqə və məna tapmaq üçün statistik təhlildən istifadə edə bilərlər. Keyfiyyət tədqiqat metodları isə dəqiq və qeyri-dəqiq məlumatların tədqiqini əhatə edir. Bu tədqiqat metodları insanların öz təcrübələri ilə mənalara necə əlaqələndirə biləcəyini də araşdırır.

Tədqiqat üsullarının növləri:

Peşəkarların tədqiqat aparmaq üçün istifadə edə biləcəyi bir çox tədqiqat metodu var. Ən yaxşı təcrübələr və onların ən təsirli olduğu vəziyyətlər də daxil olmaqla, bəzi ümumi tədqiqat metodları bunlardır:

Müşahidə - Təcrübəçilər müşahidə tədqiqatları zamanı iştirakçıların etdiklərini və ya dediklərini qeyd edirlər. Bu tip tədqiqatlara iştirakçıları izləmək və müəyyən davranışın baş verməsini gözləmək daxil ola bilər. Məsələn, bir tədqiqatçı masaya içkilər qoya bilər və iştirakçılara tapşırığı bitirdikdən sonra içki içə biləcəklərini söyləyə bilər. Tədqiqatçı daha sonra nə qədər iştirakçının içki içməzdən əvvəl tapşırığı yerinə yetirdiyini izləyəcək.

Müşahidə tədqiqatının dəyişdirilmiş forması uzununa müşahidə tədqiqatıdır. Tədqiqatçılar aylar və ya illər boyu uzununa müşahidə tədqiqatlarında eyni iştirakçıları izləyir və bir çox məlumat nöqtəsini öyrənirlər. Bu üsul tədqiqatçılara öyrənmək üçün böyük məlumat hovuzuna ehtiyac duyduqda və ya tədqiqat zamanla məlumatı izləməkdən

asılı olduqda faydalıdır. Tədqiqatçılar tədqiqatlarına investisiya qoymaq üçün çox vaxtları yoxdursa, müşahidə tədqiqatlarından istifadə etmək istəməyə bilirlər.

Anketlər və sorğular - Anketlər və sorğular böyük bir qrup şəxsə eyni sualları verir. Bu suallar adətən kəmiyyət məlumatlarını ölçmək üçün istifadə olunur. Tədqiqatçılar sorğunun cavablarını ədədi məlumatlara çevirirlər ki, onlar nümunələri axtara bilsinlər. Bu suallara qırmızı rəngə üstünlük verən və yanvar ayında anadan olan işçilərin faizinin öyrənilməsi kimi bir şirkətdə qırmızı rəngə daha mürəkkəb məlumat nümunələrinə üstünlük verən işçilərin sayını hesablamaq kimi sadə bir şey daxil ola bilər.

Anketlər çox sayda iştirakçını tez bir zamanda təmin etmək üçün yaxşı bir yol ola bilər. Daha uzun müsahibə seanslarına vaxtı olmayan insanlar asanlıqla anketi yerində götürə və ya daha sonra poçtla geri qaytara bilirlər. Bununla belə, poçtla göndərilən sorğular və anketlər aşağı cavab nisbətinə malik ola bilər və iştirakçılar sualları atlaya və ya onlara səhv cavab verə bilər. Bu metoddan istifadə etməyi seçən tədqiqatçılar sorğunun tamamlanmasında insan səhvinə görə verilənlərdəki potensial boşluqları nəzərə almalıdırlar.

Müsahibələr - Tədqiqatçılar çox strukturlaşdırılmış tədqiqat mühiti yaradaraq müsahibələr zamanı subyektləri üçün yazılı suallar siyahısına malikdirlər. Tədqiqatçının mövzunu oradan danışmasına və genişlənməsinə imkan verən yalnız bir sual təşkil edə bilər. Siz telefonla, rəqəmsal mesajlaşma və ya şəxsən müsahibələr keçirə bilərsiniz. Analitiklər keyfiyyət və ya kəmiyyət tədqiqat layihələri zamanı müsahibələrdən istifadə edə bilirlər.

Müsahibə zamanı iki tədqiqatçının olması faydalıdır. Bir tədqiqatçının iştirakçının cavablarını qeyd etməsinə icazə verə bilərsiniz, digər tədqiqatçı isə iştirakçını şifahi olmayan işarələr üçün izləyir. Yalnız bir tədqiqatçı varsa, müsahibəni yazmaq üçün icazə almaq faydalı ola bilər - bu, tək tədqiqatçının mövzunu şifahi olmayan işarələr üçün izləyə bilməsini və həddindən artıq qeydlərin aparılmasına mane olmamasını təmin edir. Tədqiqatçı tək işləyirsə və prosesi qeyd edə bilmirsə, bu metoddan istifadə etmək istəməyə bilər.

Fokus qrupları və nümunə tədqiqatları - Fokus qrupda tədqiqatçılar iştirakçıları bir araya toplayır və qrupa suallar verirlər. Tədqiqatçılar bir fokus qrupunu müşahidə edə və sessiyada qeydlər apara bilər və ya qrupun fasilitatoru kimi fəaliyyət göstərə bilirlər. Müsahibələrdə olduğu kimi, tədqiqatçılar əlavə araşdırma və təhlil üçün fokus qruplarını qeyd edə bilirlər.

Bir nümunə araşdırmasında tədqiqatçılar bir şəxs və ya kiçik bir qrupun bir mərkəzi halını öyrənirlər. Tədqiqatçılar həmçinin əvvəlki fokus qruplarından əldə edilmiş məlumatların nümunə tədqiqatını apara bilirlər. Bəzi tədqiqatçılar kiçik qrupları öyrənərkən "fokus qrup" və ya "case study" sözlərindən bir-birini əvəz edir. Həm fokus qrupları, həm də nümunə tədqiqatları rəqəmsal məlumatlardan daha çox məlumatları qeyd edən keyfiyyətli tədqiqat metodlarıdır.

Tədqiqatçılar ictimai sağlamlıq, yemək seçimləri və hətta əyləncə variantları da daxil olmaqla bir çox mövzuda fokus qrupları və nümunə tədqiqatları keçirə bilirlər. Tədqiqatçılar araşdırmaq üçün çox təsviri verilənlər toplusu axtarırlarsa, bu metoddan istifadə etmək istəyə bilirlər. Bununla belə, təhlil etmək üçün daha geniş məlumat həcminə ehtiyacınız olarsa, fokus qrupundan və ya nümunə araşdırmasından istifadə etmək istəməyə bilərsiniz.

Təcrübələr - Təcrübələr bir nəzəriyyənin laboratoriya mühitində, nəzarət edilən ərazidə və ya müxtəlif mühitlərdə həvəsli tədqiqat iştirakçıları ilə sınaqdan keçirilməsini əhatə edir. Siz iştirakçılardan testləri şifahi, kağız üzərində və ya kompüterdə tamamlamağı xahiş edə bilərsiniz. Bəzi təcrübələr bir neçə simulyasiyanı əhatə edə bilər.

Məsələn, bir tədqiqatçı xəstəyə idrak testi verə bilər, lakin faktiki test otağın temperaturu başlanğıcdan daha soyuq və ya daha isti olduqda xəstənin necə performans göstərdiyini qiymətləndirir. Təcrübələr, adətən, ədədi və ya statistik məlumatları qeyd edən kəmiyyət tədqiqatlarıdır.

Təcrübələri tamamlamaq üçün bir çox üsul var, buna görə də bunları idarə etmək iştirakçılara asan ola bilər. Bu metod üçün ən yaxşı təcrübələrə sadə təlimatlar və asanlıqla təkrarlanan təcrübələr daxildir. İştirakçılar kompüterlərdə testləri tamamlamalı ola bilər,

buna görə də tədqiqatçılar imtahan verənlərin bu tip testləri tamamlamaq üçün kompüterlər haqqında əvvəlcədən biliyə ehtiyacı olmadığından əmin olmalıdırlar. İştirakçılar üçün istiqamətləriniz aydın deyilsə, təcrübələrdən metod kimi istifadə etmək istəməyə bilərsiniz. Aydın təlimatlar iştirakçılara eksperimentdən inamla və dəqiq şəkildə keçməyə imkan verir və məlumatların daha ardıcıl toplanmasına imkan verir.

İkinci dərəcəli məlumatların təhlili - Arxiv tədqiqatı kimi də tanınan ikincil məlumat təhlili artıq mövcud olan tədqiqatları öyrənir və qiymətləndirir. Arxiv işlərinə məktublar, gündəliklər və ya e-poçtlar daxildirsə, bu, keyfiyyətli bir araşdırma deyildir. Arxiv sənədləri mühasibat hesabatları kimi ədədi məlumatlardırsa, bu kəmiyyət araşdırması olardı.

Bu tədqiqat metodu digər tədqiqat metodlarından daha məqsədəuyğun ola bilər, çünki o, artıq tamamlanmış tədqiqatlardan istifadəni nəzərdə tutur. Tədqiqatçılar bu metoddan istifadə etmək istəyə bilər, çünki bu, daha qənaətcil ola bilər və siz analiziniz üçün bir çox mənbə tapa bilərsiniz. Bununla belə, məlumatların vaxtında olmasını, tədqiqatınızın ehtiyaclarına uyğun olmasını və ən faydalı olması üçün qərəzsiz olmasını təmin etmək istərdiniz.

Qarışıq üsullar - Qarışıq metodlar bir neçə növ tədqiqat metodunun birləşməsi ola bilər. Tədqiqatçı müşahidələri fokus qrupları və ya müsahibələrlə birləşdirə bilər. Seçilmiş kombinasiya tədqiqatçının nəyi öyrənməsindən və hansı tədqiqat metodlarının onların vəzifələri üçün daha uyğun olduğundan asılıdır. Qarışıq metodlardan istifadə etmək üçün ən yaxşı təcrübələrə fokus qrupdan başlamaq və sonra eksperiment hazırlamaq və keçirmək üçün fokus qrup məlumatlarından istifadə etmək kimi iki tamamlayıcı tədqiqat metodunun seçilməsi daxildir.

Əgər bu yanaşma tədqiqatı lazımsız şəkildə çətinləşdirə bilərsə, qarışıq metodlardan istifadə etmək istəməyə bilərsiniz. Məsələn, qarışıq metodlarınız sorğular və ikincil məlumatların təhlilidirsə, məlumat dəstləri bir-birinə uyğun gəlmirsə, bu iki üsul tədqiqatı lazımsız şəkildə çətinləşdirə bilər.

Hər bir tədqiqat üsulunun öz üstünlükləri və məhdudiyyətləri var, buna görə də tədqiqat məqsəd və obyektivlərinə uyğun olaraq seçilməlidir.

2.2. Hazırlanmış WEB tətbiqə olan tələblərin təhlili

İdman yarışları, idmançıların fiziki sağlamlığı ilə meydan oxuduğu bir fəaliyyətdir. Buna görə də idmançılarda zədə riski kifayət qədər yüksəkdir. İdman tədbirlərində iştirak edən idmançılar hərtərəfli tibbi sığortaya malik olmalıdırlar. Bu sığorta idmançıların zədə və ya xəstəlik halında tibbi xərclərini ödəmək üçün tələb olunur.

İdmançıların sağlamlıq sığortası idmançıların özləri üçün zəmanət verir. İdmançı zədələndikdə və ya xəstələndikdə tibbi xərclərin sığorta tərəfindən ödənilməsi maliyyə yükünü azaldır və idmançıların müalicəyə daha tez başlamasına şərait yaradır. Bundan əlavə, idmançıların sığorta təminatı idmançıları potensial riskli vəziyyətlərdən qoruya və onların yarışlarda iştirakını təşviq edə bilər.

Ümumiyyətlə, təlim təşkilatçıları idmançıların sığorta təminatının olmasını təmin etmək üçün tədbirlər görməlidir. Bu, təkcə idmançılar üçün tədbirləri daha təhlükəsiz etmir, həm də təşkilatçıların potensial hüquqi problemlərlə üzləşmə ehtimalını azalda bilər.

Bu tədqiqatlara əsaslanaraq demək olar ki, hər bir təlim təşkilatçısı yarışlardan əvvəl idmançılar üçün bir sığortalama proqramı təşkil etməlidir.

İdman yarışlarında sığorta proqramlarına olan tələbat, yarışın özünə, yarışın təşkil edildiyi ətrafa, yarışın miqdarına, yarışın cürünə və digər bir çox faktora görə dəyişir.

Ümumiyyətlə, böyük idman yarışları, məsələn, Olimpiya Oyunları, Dünya Çempionatları kimi tədbirlər üçün sığorta proqramlarına olan tələbat daha yüksəkdir. Bu yarışlar, milyonlarla insanın izlədiyi və diqqət mərkəzində olan tədbirlər olduğundan, çox yüksək risk faktorları ilə gəlir və sponsorlar, təşkilatçılar və digər şəxslər risklərdən qorunmaq və maddi təminat almaq üçün sığorta proqramlarına tələb edirlər.

Həmçinin, yarışların növü də tələbatı təyin edir. Məsələn, voleybol yarışları üçün sığorta proqramlarına olan tələbat, futbol və ya basketbol yarışlarından fərqli ola bilər. Bu, yarışın hansı risklərlə gəldiyinə və yarışın hansı təşkilatçılar tərəfindən idarə edildiyinə görə fərqlənə bilər.

Yarışın təşkil edildiyi yer də tələbatı təyin edir. Məsələn, yarışın təşkil edildiyi ölkədəki siyasi və ya iqtisadi səbəblərə görə təhlükəsizlik, hava şəraiti və ya digər faktorlar, sığorta proqramlarına olan tələbatı artırır bilər.

Nəticə olaraq, idman yarışlarında sığorta proqramlarına olan tələbat, bir çox faktorlara bağlı olaraq dəyişə bilər. Ancaq, böyük və diqqət mərkəzində olan tədbirlər üçün sığorta proqramlarına olan tələbat daha çoxdur və sponsorlar, təşkilatçılar və digər şəxslər risklərdən qorunmaq və maddi təminat almaq üçün sığorta proqramlarına tələb edirlər.

Tədqiqat üçün dünyadakı məşhur sığorta şirkətlərinin proqramlarını araşdırmaq olar. Bunların bəzilərinə nəzər yetirək:

1. Bupa Global: İdmançılar və digər aktiv insanlar üçün xüsusi olaraq hazırlanmış tibbi sığorta proqramı təklif edir. Proqram dünya miqyasında səhiyyə xidmətlərinə çıxışı, təcili tibbi yardımını, cərrahiyyə xərclərini və daha çoxunu əhatə edir;
2. Aetna: Bu sığorta şirkəti idmançılar üçün xəsarətlərə və digər sağlamlıq problemlərinə qarşı hərtərəfli tibbi sığorta proqramı təklif edir. Proqram yüksək dərəcədə fərdiləşdirilmiş xidmətlər və geniş səhiyyə şəbəkəsi təklif edir;
3. Allianz: Bu sığorta şirkəti idmançılar üçün xüsusi olaraq hazırlanmış tibbi sığorta proqramı təklif edir. Əhatə dairəsi idman xəsarətləri, əməliyyat xərcləri, təcili tibbi yardım və müalicə üçün digər xidmətlər kimi bir çox fərqli fayda təmin edir.

WEB tətbiqə olan tələbat

Hazırlanan tətbiq Rusiya sığorta bazarında 30 ilə yaxın təcrübəyə malik olan

ENERGOGARANT şirkəti üçün nəzərdə tutulub.

"Энергогарант" Rusiyada fəaliyyət göstərən bir sığorta şirkətidir. Şirkət 1994-cü ildə yaradılmışdır və hazırda Rusiya sığorta bazarında mühüm rol oynayır. "Энергогарант" energetika sahəsində sığorta xidmətləri təqdim edir. Şirkət geniş bir sığorta məhsulları spektrini təklif edir və müştərilərə müxtəlif növ sığorta xidmətləri göstərir. "Энергогарант" tərəfindən təklif edilən sığorta məhsulları arasında müqavilə tələblərinin pozulmasının sığortalanması, müəssisə vəzifələrinin və mülkiyyətinin sığortalanması, energetika şirkətlərinin vəsaitinin və mülkiyyətinin sığortalanması və digərləri daxildir.

Şirkət müştərilərinə həm fərdi, həm də korporativ sığorta xidmətləri təklif edir. Fərdi sığorta xidmətləri arasında avtomobil, səyahət, sağlamlıq, mənzil və digər sığorta növləri var.

"Энергогарант" sığorta şirkəti, müştərilərinin ehtiyaclarına uyğun olaraq müxtəlif sığorta paketləri təklif edir. Şirkət həm fiziki, həm də hüquqi şəxslərə xidmət göstərir və sığorta məhsulları ilə bağlı müştərilərə geniş məlumat verir.

Şirkətin baş ofisi Moskvada yerləşir və Rusiya üzrə 250-dən çox nümayəndəliyə malikdir. ENERGOGARANT-ın 2000-dən çox əməkdaşı yerli, regional və qlobal miqyasda Şirkətin müştəriləri ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində işləyir.

2.3. Tətbiqin əsas funksional imkanlarının təsviri

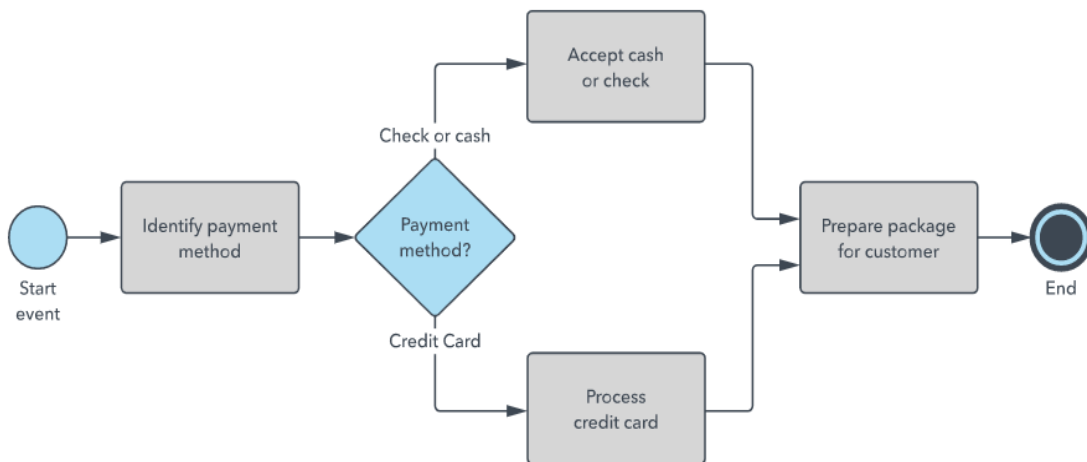
Tətbiqə qoyulan əsas tələblərdən biri online şəkildə qısa bir müddətdə sığortanın həyata keçirilməsi idi.

Tətbiq yüksək keyfiyyətli analitika ilə xidmət üzərində işlənmişdir. BPMN diaqramlarının köməyi ilə sığortanın qeydiyyatı, yoxlanılması və satın alınması prosesləri təsdiq edilmişdir. Diaqramlar təsdiq edildikdən sonra proseslərin texniki təkmilləşdirmələri ilə istifadə nümunələri yazılmışdır. Sığortaçının qeydiyyatı ilə yanaşı, müştəri yalnız nömrəyə malik olaraq sığorta hərəkətlərini dərhal yoxlaya bilər. Bu

funksionallıq yarışlarda çox faydalıdır ki, təşkilatçılar bu məlumatı tez öyrənə bilsinlər. Əksər yarışlar da bu tələb olunur.

BPMN diaqramları

Biznes Proseslərinin Modelləşdirilməsi Notasiyası (BPMN) planlaşdırılan iş prosesinin addımlarını başdan sona modelləşdirən axın diaqramı metodudur. Biznes Proseslərinin idarə edilməsi üçün açardır, o, prosesi başa çatdırmaq üçün lazım olan biznes fəaliyyətlərinin və məlumat axınlarının ətraflı ardıcılığını vizual şəkildə təsvir edir (Şəkil 1).

Şəkil 1: BPMN prosesi

Onun məqsədi - səmərəliliyi artırmaq, yeni şəraiti nəzərə almaq və ya rəqabət üstünlüyü əldə etmək yollarını modelləşdirməkdir.

Yüksək səviyyədə BPMN, addımların asan başa düşülən vizual təsviri vasitəsilə anlaşma əldə etmək üçün biznes prosesində iştirakçılara və digər maraqlı tərəflərə yönəldilmişdir. Daha cəlbedici səviyyədə o, dəqiq həyata keçirilməsini təmin etmək üçün kifayət qədər təfərrüat verərək, prosesi həyata keçirəcək insanlara yönəlib. O, texniki və ya texniki olmayan bütün maraqlı tərəflər üçün standart, ümumi dil təmin edir: biznes

analitikləri, proses iştirakçıları, menecerlər və texniki tərtibatçılar, həmçinin kənar komandalar və məsləhətçilər. İdeal olaraq, o, biznes fəaliyyətlərinin ardıcılığına kifayət qədər təfərrüat və aydınlıq təqdim etməklə, prosesin niyyəti ilə həyata keçirilməsi arasındakı boşluğu aradan qaldırır.

Diaqramlaşdırmanı başa düşmək hekayə mətnindən daha asan ola bilər. Bu, yüksək keyfiyyətli nəticə verən səmərəli prosesin məqsədinə çatmaq üçün asan ünsiyyət və əməkdaşlığa imkan verir. O, həmçinin müxtəlif prosesləri yerinə yetirmək üçün lazım olan XML (Extensible Markup Language) sənədlərinə aparan ünsiyyətdə kömək edir.

Əsas XML standartlarından biri BPEL və ya BEPEL4WS adlanır, bu da WEB Xidmətləri üçün Biznes Proseslərinin İcra Dili deməkdir. Biznes Proseslərinin Modelləşdirilməsi kifayət qədər icra təfərrüatını təmin etmək üçün sadə, əl ilə çəkilmiş diaqramlardan tutmuş genişləndirilə bilən elementləri olan daha cəlbədicə diaqramlara qədər dəyişə bilər. Ən mürəkkəb halda, BPMN etibarlı analitiklər tərəfindən aparılır. Obyektlərin İdarə Edilməsi Qrupu (OMG) BPMN 2.0-da OCEB 2 adlı beş sertifikat təqdim edir ki, bu da BPM 2.0-da OMG-Certified Expert deməkdir. Bir tərəf biznes yönümlü, digəri isə texniki xarakter daşıyır. OMG BPMN 2.0-ı Vahid Modelləşdirmə Dilinin (UML) standartlaşdırılmış proqram modelləşdirməsi ilə eyni şəkildə biznes prosesinin modelləşdirilməsini standartlaşdırmaq niyyətindədir.

BPMN vaxt və enerji öhdəliyini tələb edir, lakin başa düşmək və təkmilləşdirməkdə qazanc böyük ola bilər. Versiya 2.0 daha zəngin standart simvollar və qeydlər dəstini təmin etməklə əvvəlki versiyalara əsaslanır və ehtiyacı olanlar üçün daha çox təfərrüat verir.

Biznes Proseslərinin İdarə edilməsinin ideyası davamlı təkmilləşmənin həyat dövrü yaratmaqdır. Addımlar modelləşdirmə, həyata keçirmə, icra, monitoring və optimallaşdırma. BPMN diaqramları bunda əsas rol oynayır. Diaqramlar həm texniki, həm də texniki olmayan müxtəlif auditoriyalarla ünsiyyət qurmaq üçün istifadə olunur. Alt modellər müxtəlif tamaşaçılara diaqramın bölmələrini asanlıqla fərqləndirməyə, onlara ən uyğun olanı tapmağa imkan verir. Alt modellərin növləri bunlardır:

Şəxsi biznes prosesləri. Bunlar müəyyən bir təşkilat üçün daxildir və hovuzları və ya təşkilati sərhədləri keçmir.

Abstrakt biznes prosesləri. Bunlar özəl/daxili proses və digər iştirakçı və ya proses arasında baş verir. Mücərrəd proses xarici dünyaya özəl proseslə qarşılıqlı əlaqədə olmaq üçün lazım olan mesajların ardıcılığını göstərir. Şəxsi/daxili prosesin özünü göstərmir. Əməkdaşlıq biznes prosesləri. Bunlar iki və ya daha çox sahibkarlıq subyekti arasında qarşılıqlı əlaqəni göstərir.

Tətbiqin istifadəsi

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, idmançılar üçün sığortalamanı həyata keçirən bu xidmət WEB tətbiq ENERGOGARANT şirkəti üçün nəzərdə tutulub. Bu tətbiq idmançılar üçün xüsusi olaraq hazırlanmış tibbi sığorta proqramı təklif edir. Əhatə dairəsi idman xəsarətləri, əməliyyat xərcləri, təcili tibbi yardım və müalicə üçün digər xidmətlər kimi bir çox fərqli fayda təmin edir.

Tətbiq 4 əsas formadan ibarətdir.

The screenshot displays the 'Страхование «Спортсмен»' (Sportsman Insurance) application form on the ENERGOGARANT website. The form is divided into four steps: 1. Оформление (Registration), 2. Страхователь (Insurer), 3. Данные застрахованного (Insured Data), and 4. Проверка и оплата (Check and Payment). The current step is 1, where the user has selected 'Mini-футбол' as the sport, 'Взрослый (от 18 до 70 лет)' as the age group, '12 месяцев' as the term, and '50 000' as the insurance sum. A summary box on the right shows the program name, insurance sum, and a cost of 5 000 руб. Below this, a list of services is provided, including ambulance assistance, medical assistance, and home visits. A warning message states that the selected program does not include 'стационарная медицинская помощь' (stationary medical assistance) for 8 400 R. The form also includes a checkbox for consent to the terms and conditions and a 'Продолжить' (Continue) button.

Şəkil 2. Tətbiqin 1-ci forması

1-ci formada sığortalanan idmançı məşğul olduğu idman növünü, yaşını, nəzərdə tutduğu sığorta məbləğini və sığortanın vaxtını təyin edir. Sığorta məbləği 50000 və 100000 rubl əhatə dairəsi üçün nəzərdə tutulub. 50000 rubl da əsasən yarışlarda iştirak etməyən, ancaq məşq edən iştirakçılar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Formanın sağ yuxarı hissəsində ilkin hesablama üçün sığortanın məbləği göstərilir. Bunun üçün, ilk olaraq, idman növünü, sığortalananın yaşını və tələb olunan sığorta müddətini göstərmək lazımdır. 2-ci formaya sığortalama üçün lazım olan zəruri sənədlər daxildir. Sığorta olunanın məlumatları, yoxlama və ödəniş məlumatları, şəxsiyyəti təsdiq edən sənədin surəti, daha sonra şəxsi məlumatların müvafiq qaydada üçün işlənməsinə razılıq, qeydiyyat ünvanı, kontakt yaradılması üçün lazımı olan məlumatlar daxil edilir.

Əgər sığortalananın yaşı 18-dən aşağıdırsa bu zaman valideynləri haqqında da zəruri sənədlər tələb olunur.

1. Оформление 2. Страхователь 3. Данные застрахованных 4. Проверка и оплата

ПАСПОРТНЫЕ ДАННЫЕ

Загрузить паспорт Загрузить СНИЛС

Формат PNG, JPG, BMP, PDF, размер не более 100 мегабайт

Я даю согласие на автоматизированную обработку персональных данных

Распознать

ФИО *

Введите ФИО страхователя

Паспортные данные (серия и номер) *

xx xx xxxxxx

Кем выдан

Ведите кем выдан паспорт

Дата выдачи *

Не выбрано

Код подразделения

xxx-xxx

Дата рождения *

Не выбрано

ИНН

xxxxxxxxxxx

СНИЛС

xxx-xxx-xxx xx

Пол *

Şəkil 3. Tətbiqin 2-ci forması

Daha sonra isə 3-cü formada sığortalanın məlumatların yoxlanılır. Son, yəni 4-cü formada isə yenidən baxış və ödəniş həyata keçirilir.

Sığortanın qüvvədə olduğu müddətdə sığortalan idmançı hər hansı bir bədbəxt hadisəylə qarşılaşsa, onun tibbi xərcləri sığorta müqaviləsinə əsasən şirkət tərəfindən qarşılır. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, sığortalan şəxs öz sığorta haqqındaki məlumatları şəxsi kabinetindən əldə edə bilər

Əlyazması hüququnda

Ələkbərzadə Nihad Emin

İDMAN YARIŞLARI İŞTİRAKÇILARININ SAĞLAMLIQ SİĞORTASININ
TƏŞKİLİ ÜÇÜN WEB TƏTBİQİN İŞLƏNMƏSİ

mövzusunda

MAGİSTRİK DİSSERTASİYASI

İxtisas: 060632 İnformasiya texnologiyaları və sistemləri mühəndisliyi

İxtisaslaşma: Tətbiqi proqram təminatı

Elmi rəhbər: f.r.-e.n., dos. T.İ.Qəhrəmanova

BAKİ-2023

III FƏSİL. TƏTBİQİN LAYİHƏLƏNDİRİLMƏSİ VƏ İŞLƏNMƏSİ

3.1. Tətbiqin arxitekturası

Sözgedən WEB səhifə React kitabxanası ilə yığılmışdır. O Single Page Application (SPA) səhifələr hazırlamaq üçün istifadə olunur. Qısaca desək, SPA WEB saytlarda, səhifələr arasında keçidlər edərkən səhifə yenilənmir, və bu səbəbdən proqram daha sürətli işləyir. React sizə fantastik İstifadəçi İnterfeyslərini inkişaf etdirməyə kömək edən çoxlu funksiyalarla gəlir. React ilə bir gözəl cəhət odur ki, o, digər JavaScript çərçivələri kimi sizi əvvəlcədən təyin edilmiş memarlıq nümunəsindən istifadə etməyə məcbur etmir. Yəni React sizə tətbiqinizin strukturunu özünüz müəyyən etməyə imkan verir. Front-end inkişafındakı memarlıq nümunəsi İstifadəçi İnterfeysinə planıdır.

Arkituktura nədir ?

Proqramlaşdırmada “arxitektura” termini proqram təminatı sisteminin strukturunu, onun komponentlərini və bu komponentlərin necə birləşdiyini təsvir edən bir anlayışdır. Proqram arxitekturası layihənin dizaynını, təşkilini və ümumi konfigurasiyasını müəyyən edir. Bu, layihənin tələblərinə cavab vermək üçün hansı komponentlərin istifadə ediləcəyini, bu komponentlərin bir-biri ilə necə qarşılıqlı əlaqədə olacağını və onların sistem miqyasında məsuliyyətlərini müəyyən edir.

Memarlıq dizaynı proqram təminatının tədqiqat və inkişaf proseslərində mühüm addımdır. Yaxşı bir arxitekturaya sahib olmaq inkişaf prosesini daha mütəşəkkil və davamlı edir. Yaxşı bir memarlıq aşağıdakı elementlərə sahib olmalıdır:

Komponentlər: Proqramın bölünmüş komponentlərdən təşkil olunmalıdır. Bu, sistemdəki funksional hissələri təmsil edir və hər bir komponentin xüsusi işi var.

Modulluq: Proqram təminatının ayrı-ayrı hissələrdə idarə olunmasına və bir-birinə bağlı komponentlərin asanlıqla dəyişdirilməsinə imkan verir. Modulluq texniki xidmət və genişləndirmə proseslərini asanlaşdırır.

Məlumat axını: Məlumat axınının və məlumatın komponentlər arasında necə paylaşıldığını müəyyən edir. Buraya verilənlər bazası, xidmətlər, API və ya digər komponentlər arasında qarşılıqlı əlaqə daxildir.

Etibarlılıq: Proqram təminatının sabit, etibarlı və nasazlığa dözümlü olmasını təmin edir. Buraya səhvlərin idarə edilməsi, səhvlərin yoxlanılması və komponentlər arasında geri çəkilmə strategiyaları kimi amillər daxildir.

Performans: Proqram təminatının effektiv və səmərəli işləməsini təmin edir. Buraya resurs istifadəsinin optimallaşdırılması, məlumatların sürətli emalı və performans tələblərinə cavab verilməsi daxildir.

Təhlükəsizlik: Proqram təminatının təhlükəsizliyini təmin etmək üçün lazımi tədbirləri görür. Məlumatların mühafizəsinə autentifikasiya, avtorizasiya və digər təhlükəsizlik tədbirləri daxildir.

React Arkitukturası nədir?

Reaksiya arxitekturası proqram təminatının İstifadəçi İnterfeysinin (UI) qurulmasına cavabdeh olan komponentlər toplusudur. Siz həmçinin onu unikal layihənizi qurmağınıza kömək edən kod bazanızın təşkilatı kimi görə bilərsiniz.

Məsələn, React arxitekturasına düymələr, formalar, API xidmətləri, Mərkəzi Dövlət İdarəetmə xidmətləri və s. kimi bir neçə UI komponenti daxil olacaq.

Bu ReactJs memarlıq azadlığına görə o, front-end proqramları yaratmaq üçün ən çox seçilən JavaScript kitabxanasıdır (çərçivə). React.js xüsusiyyətləri haqqında daha çox məlumat əldə edin.

React Arxitekturası WEB İnkişafına necə kömək edir?

Aşağıdakılar React arxitekturasının WEB inkişafında kömək etdiyi bəzi yollardır:

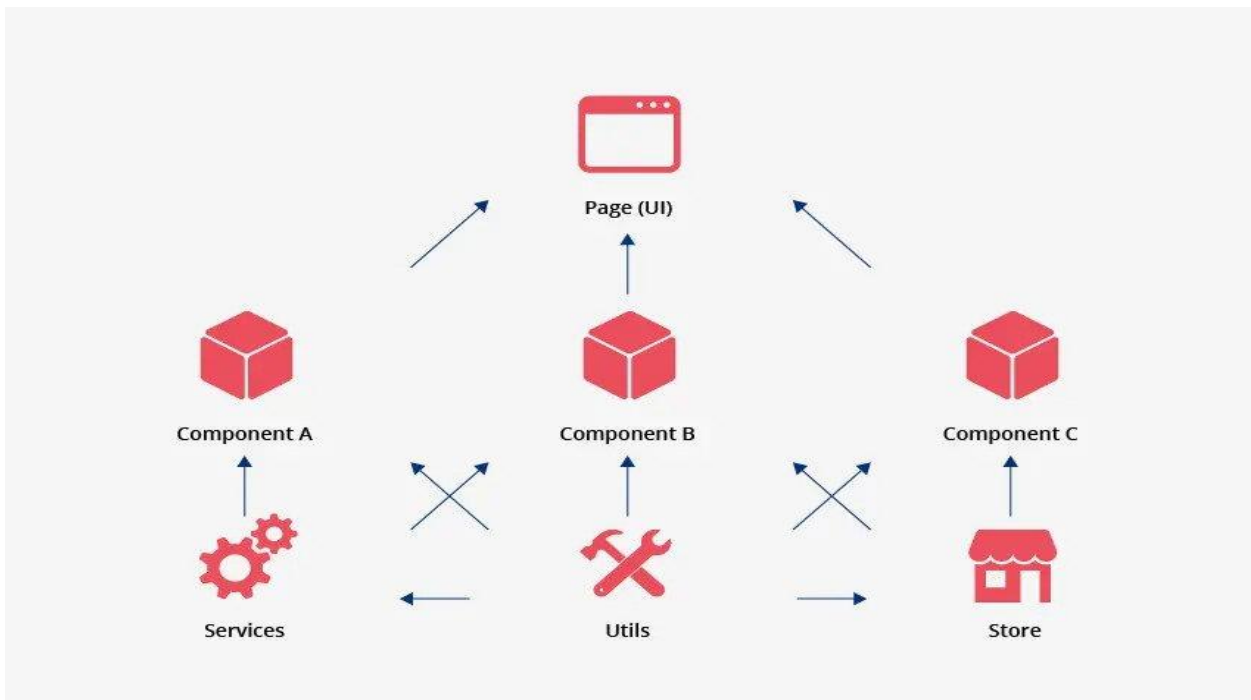
1. React sizə texniki xidmət və kodun təkrar istifadəsini asanlaşdıran komponent əsaslı proqram arxitekturasını inkişaf etdirməyə kömək edir.

2. Redux kimi dövlət idarəetmə kitabxanalarından istifadə etməklə qlobal vəziyyət dəyişənini saxlamağa imkan verir.

3. React arxitekturası sizə komponentlər yaratmağa imkan verdiyi üçün layihənin böyüdükcə kodun genişləndirilməsi daha asan olur.

4. Komponent əsaslı olduğundan, React arxitekturası vahid testini xeyli asanlaşdırır.

React Arxitektura Nümunəsini Tətbiq etmək üçün Addımlar

Hər bir React layihəsi layihənin məqsədi və asılılıqlarına uyğunlaşdırılmış memarlıq təqdimatına malikdir. Məsələn, React WEB3 layihəsi React PWA layihəsi ilə eyni arxitektura malik olmayacaq. Bununla belə, React ilə iş başladıqda, aşağıdakı struktura əməl etməyi tövsiyə edirik:

Project Directory

src

Assets

Components

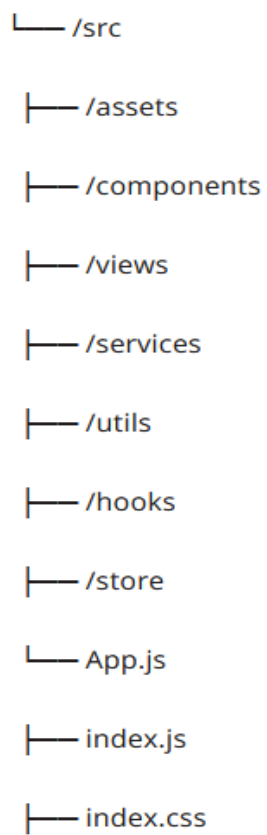
Services

Store

Utils

Views

Kataloq strukturunda naviqasiya

Assets qovluğunda loqo, şriftlər, şəkillər və favikonlarınız kimi layihənin bütün statik faylları var.

Components qovluğunda düymələr, formalar, avatarlar və s. kimi bir az UI kodları toplusu var.

Views qovluğunda React tətbiqimizin bütün səhifələri yerləşir.

Services qovluğunda xarici API resursları ilə əlaqə saxlamağa imkan verən kod var.

Utils qovluğunda mətnin kəsilməsi və ya aşağı korpus kimi sürətli tapşırıqların yerinə yetirilməsi üçün təkrar istifadə edilə bilən funksiya parçaları var.

Hooks qovluğunda bir çox komponentdə təkrar istifadə oluna bilən kodlar və məntiq var.

Store qovluğunda tətbiqinizdə müəyyən funksiyaları və dəyişənləri əlçatan etmək üçün istifadə olunan Redux kimi dövlət idarəetmə faylları yerləşir.

React tətbiqinizin əsas komponenti App.js faylıdır. Bu fayl bütün komponentləri və görünüşləri birləşdirir.

Index.js faylı React tətbiqinin giriş nöqtəsidir. O, React kitabxanasının yüklənməsinə və onun kök elementinə quraşdırılmasına cavabdehdir.

index.css tətbiqimiz üçün əsas və global CSS faylıdır. Bu fayla istənilən yazı üslubu layihə boyunca tətbiq olunacaq.

Ümumi Modullar

React qeyri-fikirli çərçivə olduğundan, tətbiqinizi qurarkən modullarınızı necə bölməyinizə əhəmiyyət vermir. Bəs modullar tam olaraq nədir? Onlar proqram təminatının işlənilib hazırlanması prosesinə kömək edən funksiyaların, siniflərin və komponentlərin təkrar istifadə edilə bilən dəstləridir.

React sizə mürəkkəbliyi azaltmağa və tətbiqinizdə açıq, təkrar istifadə edilə bilən və paylaşılacaq strukturlar yaratmağa kömək edir. Ümumi modullara təkrar istifadə edilə bilən fərdi komponentlər, xüsusi qarmaqlar, biznes məntiqi, sabitlər və kommunal funksiyalar daxildir.

Proqramınız boyunca paylaşılan bu modullar müxtəlif komponentlərdə, görünüşlərdə və hətta layihələrdə istifadə edilə bilər.

3.2. Verilənlər bazasının yaradılması

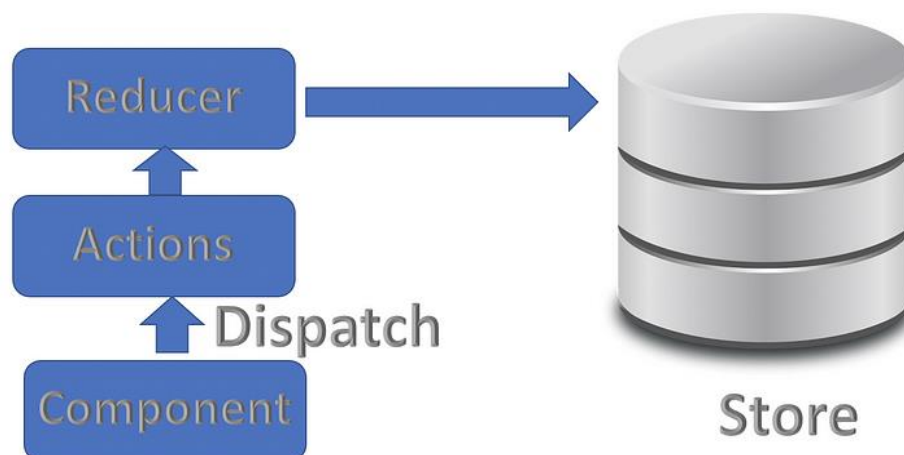
WEB saytın front end hissəsində backenddən gələn məlumatları və sırf front endə aid olan verilənləri saxlamaq üçün yer lazım olur. Bu verilənlər proyektin fərqli hissələrində, fərqli komponentlərdə əks olunur adətən. Bizim WEB səhifəmiz bu prosesi yerinə yetirmək üçün populyar olan Redux kitabxanasında faydalanır. Gəlin Redux ın işləmə prinsipi və quraşdırılması ilə yaxından tanış olaq

Redux nədir?

Redux sadəcə olaraq tətbiqinizdə dəyişənlərin vəziyyətini saxlamaq üçün bir mağazadır. Redux mağaza ilə qarşılıqlı əlaqə yaratmaq üçün proses və prosedurlar yaradır ki, komponentlər sadəcə mağazanı təsadüfi yeniləməsin və ya oxumasın. Banka bənzəyir. Bu o demək deyil ki, bankda pulunuz var, istədiyiniz vaxt gedib kassa açıb pul götürə bilərsiniz. Pul çıxarmaq üçün müəyyən addımlardan keçməlisiniz.

Məqalənin qalan hissəsində Redux-un React-ə əlavə etməzdən əvvəl necə işlədiyini izah etmək üçün Redux Hello World-un necə yaradılacağını göstərəcəyəm.

Qısacası, Redux "proqramı" idarə etməyin bir yoludur və ya deyə bilərik ki, bu, strukturlaşdırılmış bir şəkildə bütün komponentlər tərəfindən əldə edilə bilən bir keş və ya yaddaşdır. Ona "Reducer" və "Actions" vasitəsilə daxil olmaq lazımdır.

1. Redux quraşdırın

npm install - redux yükləmək

Redux müstəqil bir kitabxanadır. Burada yalnız redux quraşdırırıq.

2. İndi js faylı yaradın

Store qovluğunun içərisində hər hansı bir javascript faylı yaradın

3. Redux import edin

```
const redux = require('redux');
```

4. Əsas reducer yaradın

Reducer cari State və Action qəbul edən və yeni vəziyyəti qaytaran təmiz funksiyadan başqa bir şey deyil. Etibarlı reducer cari vəziyyəti qaytara bilər. Mağaza yaratmaq üçün lazım olduğu üçün mağazadan əvvəl Reducer yaratmalıyıq

```
// 1. Create a basic Reducer
```

```
const rootReducer = (currentState = 0, action) => {
  return currentState;
}
```

5. Store yaradın

```
// 2. create a store
```

```
const store = redux.createStore( rootReducer );
```

Mağazada icra etmək üçün bir neçə üsul var. Onlardan biri getState(). Gəlin cari vəziyyəti konsola yazmaq və “Node ReduxHelloWorld.js” istifadə edərək faylı aşağıdakı kimi işlədək:

```

ReduxHelloWorld.js — testing-redux
JS ReduxHelloWorld.js ●
1  const redux = require( 'redux' );
2
3  // 1. Create a basic Reducer
4  const rootReducer = ( currentState = 0, action ) => {
5      return currentState;
6  };
7
8  // 2. create a store
9  const store = redux.createStore( rootReducer );
10 console.log( store.getState() );
11
PROBLEMS OUTPUT DEBUG CONSOLE TERMINAL 1: zsh
Rany % node ReduxHelloWorld.js
0
Rany % █ Current State

```

Biz burada nə etdik? Biz reduceri çağıracaq və sıfır ilkin vəziyyəti ilə işə salınacaq bir mağaza yaratdıq. İndi bəzi hərəkətləri göndərək.

6. Reducer actions əlavə edin

Reducer, sadəcə olaraq, action növünə uyğun olaraq hansı hərəkətin yerinə yetirilməsinə qərar vermək üçün keçid ifadəsi olan funksiyadır. Artırma vəziyyətinə bir hərəkət əlavə edək:

```

// 1. Create a basic Reducer
const rootReducer = ( state = 0, action ) => {
  switch ( action.type ) {
    case 'INCREMENT':
      return state + 1;
    case 'DECREMENT':
      return state - 1;
    default:
      return state;
  }
};

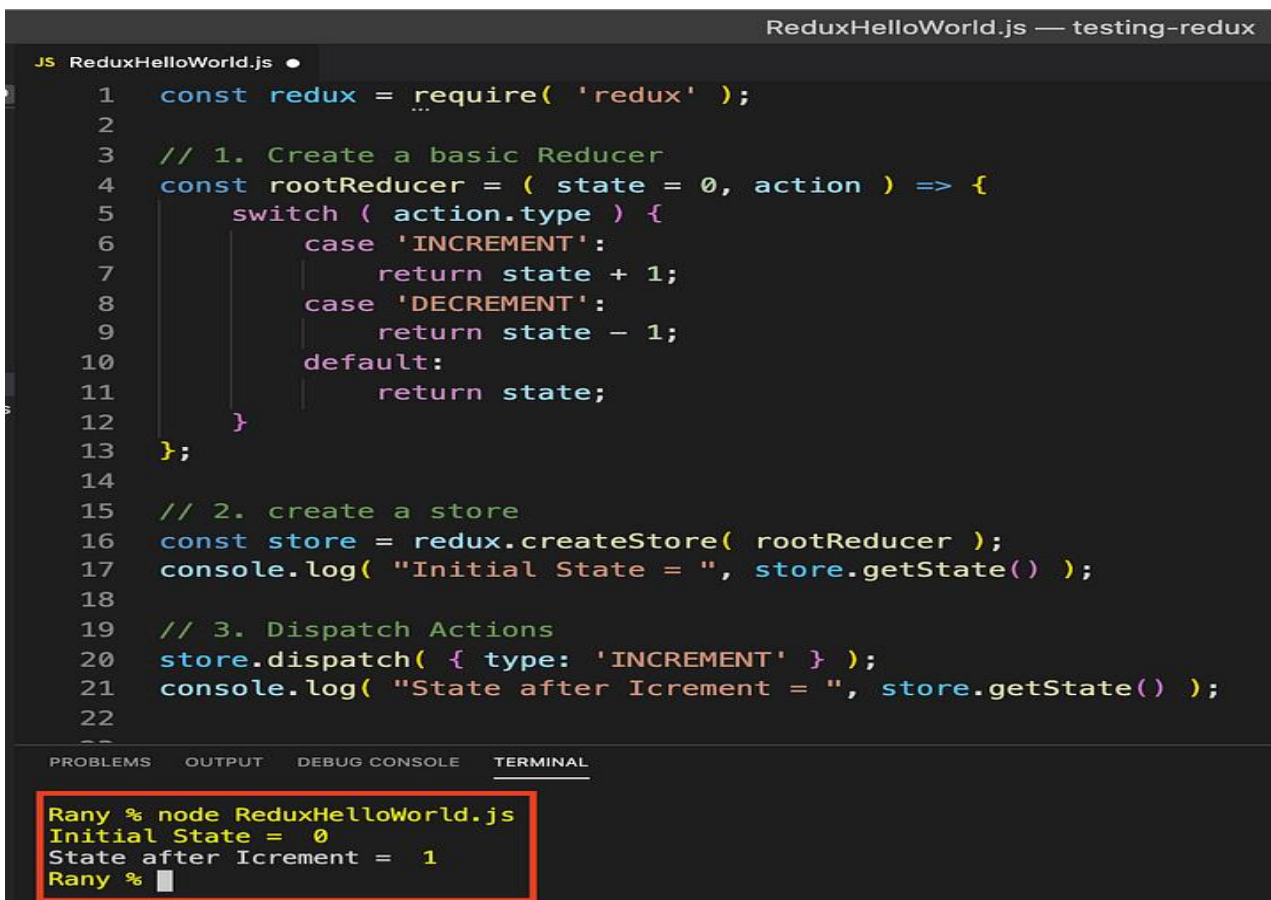
```

7. Dispatch aksiyonları

Mağazada icra etdiyimiz başqa bir üsul bir hərəkət göndərməkdir.

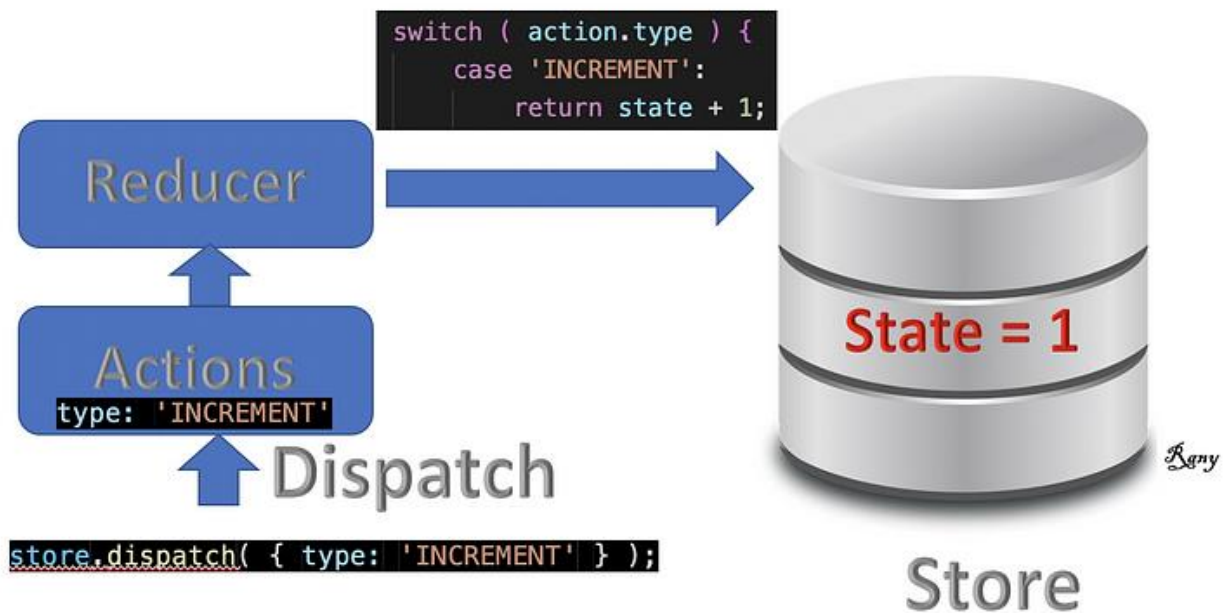
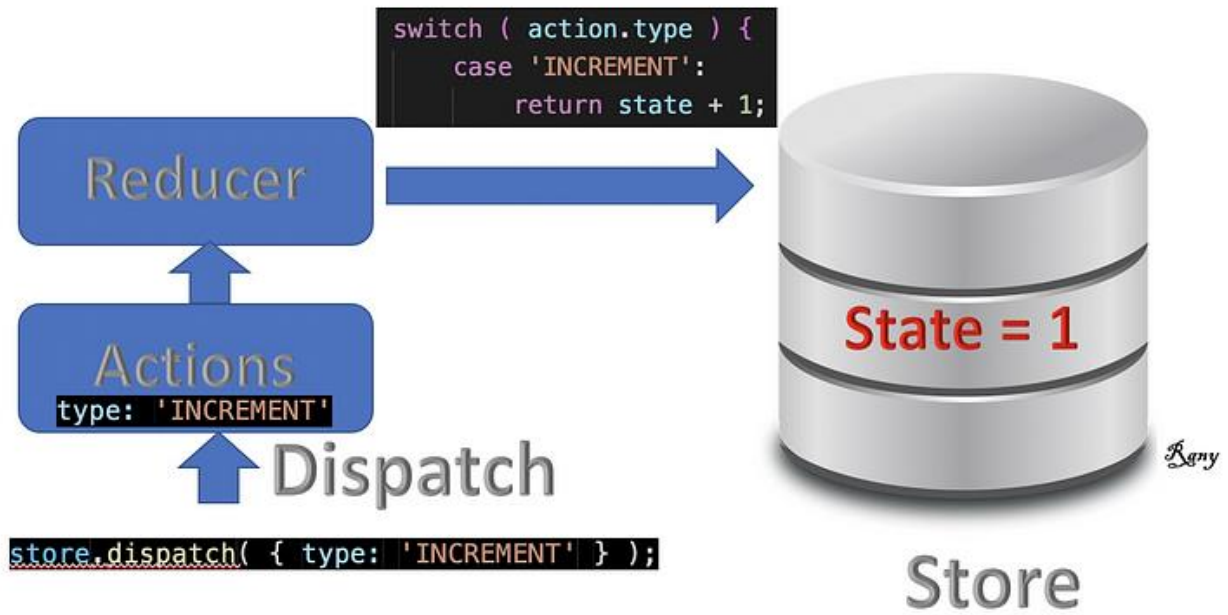
```
store.dispatch({ type:'INCREMENT' });
```

Adətən, bir növ və bir faydalı yük alır. Ancaq sadəlik üçün hələlik yalnız bir növü keçəcəyəm.


```
JS ReduxHelloWorld.js • ReduxHelloWorld.js — testing-redux
1  const redux = require( 'redux' );
2
3  // 1. Create a basic Reducer
4  const rootReducer = ( state = 0, action ) => {
5      switch ( action.type ) {
6          case 'INCREMENT':
7              return state + 1;
8          case 'DECREMENT':
9              return state - 1;
10         default:
11             return state;
12     }
13 };
14
15 // 2. create a store
16 const store = redux.createStore( rootReducer );
17 console.log( "Initial State = ", store.getState() );
18
19 // 3. Dispatch Actions
20 store.dispatch( { type: 'INCREMENT' } );
21 console.log( "State after Icrement = ", store.getState() );
22
--
PROBLEMS  OUTPUT  DEBUG CONSOLE  TERMINAL
Rany % node ReduxHelloWorld.js
Initial State = 0
State after Icrement = 1
Rany % █
```

Təbii ki, real həyatda dövlət çoxsaylı dəyərlərə və iç-içə obyektlərə malik daha mürəkkəb bir obyekt olacaq, lakin ümumi fikir budur. Budur, yenə addım-addım baş verənlər.

3.3. İnterfeysin işlənməsi

WEB səhifənin hazırlanmasının mühüm hissələrindən biri onun vizual görünüşünün, interfeysin hazırlanmasıdır. Bizim WEB səhifənin

interfeysinın hazırlanmasında, aşağıdakı alətlər, kitabxanalar, frameworklərdən istifadə olunmuşdur:

CSS3

SASS / SCSS

TailwindCSS

CSS nədir?

CSS (Cascading Style Sheets) sizə gözəl görünən WEB səhifələr yaratmağa imkan verir, lakin o, necə işləyir? Bu məqalə sadə sintaksis nümunəsi ilə CSS-nin nə olduğunu izah edir və həmçinin dil haqqında bəzi əsas terminləri əhatə edir.

Bu sənədlər WEB brauzerdə oxuna bilər. Başlıqlar adi mətndən daha böyük görünəcək, paraqraflar yeni sətirə bölünəcək və aralarında boşluq olacaq. Linklər mətnin qalan hissəsindən fərqləndirmək üçün rənglənir və altı çizilir. Gördüyünüz brauzerin standart üslublarıdır - çox sadə üslublar - səhifənin müəllifi tərəfindən heç bir açıq üslub göstərilməsə belə, səhifənin oxunaqlı olacağına əmin olmaq üçün brauzer HTML-yə tətbiq edir.

CSS nə üçündür?

Daha əvvəl qeyd etdiyimiz kimi, CSS sənədlərin istifadəçilərə necə təqdim edildiyini - onların necə tərtib edildiyini, yerləşdirildiyini və s.

Sənəd adətən işarələmə dilindən istifadə etməklə strukturlaşdırılmış mətn faylıdır — HTML ən çox yayılmış işarələmə dilidir, lakin siz SVG və ya XML kimi digər işarələmə dillərinə də rast gələ bilərsiniz.

Bir sənədi istifadəçiyə təqdim etmək onu auditoriyanız tərəfindən istifadə edilə bilən formaya çevirmək deməkdir. Firefox, Chrome və ya Edge kimi brauzerlər sənədləri, məsələn, kompüter ekranında, proyektorda və ya printerdə vizual olaraq təqdim etmək üçün nəzərdə tutulub.

CSS çox sadə sənəd mətninin üslubu üçün istifadə edilə bilər - məsələn, başlıqların

və keçidlərin rəngini və ölçüsünü dəyişdirmək üçün. O, tərtibat yaratmaq üçün istifadə edilə bilər - məsələn, mətnin tək sütununu əsas məzmun sahəsi və əlaqəli məlumat üçün yan panel ilə tərtibata çevirmək. Hətta animasiya kimi effektlər üçün də istifadə edilə bilər.

CSS sintaksisi

CSS qaydalara əsaslanan bir dildir - WEB səhifənizdəki xüsusi elementlərə və ya element qruplarına tətbiq edilməli olan üslub qruplarını təyin etməklə qaydaları müəyyən edirsiniz.

Məsələn, səhifənizdə əsas başlığın böyük qırmızı mətn kimi göstərilməsinə qərar verə bilərsiniz. Aşağıdakı kod yuxarıda təsvir edilən üslubu əldə edəcək çox sadə CSS qaydasını göstərir:

```
h1 {
  color: red;
  font-size: 5em;
}
```

Yuxarıdakı nümunədə CSS qaydası seçici ilə açılır. Bu, üslublaşdıracağımız HTML elementini seçir. Bu halda biz birinci səviyyəli başlıqları tərtib edirik (h1).

Sonra bizdə { } qıvrımlı mötərizələr dəsti var.

Mötərizələrin içərisində əmlak və dəyər cütləri formasını alan bir və ya bir neçə bəyannamə olacaq. Biz iki nöqtədən əvvəl xassəni (yuxarıdakı misalda rəng), iki nöqtədən sonra isə xassə dəyərini qeyd edirik (bu misalda qırmızı).

Bu nümunədə biri rəng, digəri isə şrift ölçüsü üçün iki bəyannamə var. Hər bir cüt seçdiyimiz element(lər)in xassəsini (bu halda h1), sonra xassə vermək istədiyimiz dəyəri müəyyən edir.

CSS xassələri hansı xüsusiyyətin təyin olunduğundan asılı olaraq müxtəlif icazə verilən dəyərlərə malikdir. Bizim nümunəmizdə müxtəlif rəng dəyərləri qəbul edə bilən rəng xassəmiz var. Şrift ölçüsü xüsusiyyətimiz də var. Bu əmlak dəyər kimi müxtəlif

ölçülü vahidləri qəbul edə bilər.

CSS üslub cədvəli bir-birinin ardınca yazılmış bir çox belə qaydaları ehtiva edir.

```
h1 {  
  color: red;  
  font-size: 5em;  
}  
  
p {  
  color: black;  
}
```

Bəzi dəyərləri tez öyrəndiyinizi, digərlərini isə araşdırmağa ehtiyac duyduğunuzu görəcəksiniz. MDN-dəki fərdi mülkiyyət səhifələri unutduğunuz zaman və ya dəyər kimi başqa nələrdən istifadə edə biləcəyinizi bilmək istədiyiniz zaman xassələri və onların dəyərlərini axtarmaq üçün sürətli yol təqdim edir.

CSS modulları

CSS-dən istifadə edərək üslub edə biləcəyiniz çox şey olduğundan, dil modullara bölünür. MDN-i araşdırarkən bu modullara istinad görəcəksiniz. Sənədləşdirmə səhifələrinin çoxu müəyyən bir modul ətrafında təşkil edilmişdir. Məsələn, siz onun məqsədinin nə olduğunu və tərkibində olan xassələri və xüsusiyyətləri öyrənmək üçün Arxa Planlar və Sərhədlər moduluna MDN istinadına nəzər sala bilərsiniz. Həmin modulda siz həmçinin texnologiyayı təyin edən Spesifikasiyalara keçid tapa bilərsiniz (həmçinin aşağıdakı bölməyə baxın).

Bu mərhələdə CSS-nin necə qurulduğuna dair çox narahat olmaq lazım deyil; lakin, məsələn, müəyyən əmlakın digər oxşar əşyalar arasında tapıla biləcəyini və buna görə də, yəqin ki, eyni spesifikasiyada olduğunu bilsəniz, məlumat tapmağı asanlaşdırıla bilər.

Konkret bir misal üçün, Arxa planlar və Sərhədlər moduluna qayıdaq — siz düşünə bilərsiniz ki, bu modulda fon rəngi və haşiyə rəngi xassələrinin müəyyən edilməsi məntiqli mənətlidir. Və haqlı olardın.

CSS spesifikasiyası

Bütün WEB standartları texnologiyaları (HTML, CSS, JavaScript və s.) standart təşkilatlar (W3C, WHATWG, ECMA və ya Khronos kimi) tərəfindən dərc edilən və dəqiq müəyyən edən spesifikasiyalar (və ya "specs") adlı nəhəng sənədlərdə müəyyən edilir. bu texnologiyalar necə davranmalıdır.

CSS fərqli deyil – o, W3C daxilində CSS İşçi Qrupu adlanan qrup tərəfindən hazırlanmışdır. Bu qrup brauzer satıcılarının və CSS ilə maraqlanan digər şirkətlərin nümayəndələrindən ibarətdir. Müstəqil səslər kimi çıxış edən dəvət olunmuş ekspertlər kimi tanınan başqa insanlar da var; onlar üzv təşkilatla əlaqəli deyillər.

Yeni CSS xüsusiyyətləri CSS İşçi Qrupu tərəfindən hazırlanır və ya müəyyən edilir — bəzən konkret brauzer müəyyən imkanlara malik olmaqda maraqlı olduğu üçün, digər vaxtlar WEB dizaynerlər və tərtibatçılar funksiya tələb etdiyi üçün və bəzən İşçi Qrupun özü tələb müəyyən etdiyi üçün. CSS daim inkişaf edir, yeni funksiyalar əlçatan olur. Bununla belə, CSS ilə bağlı əsas şey odur ki, hər kəs köhnə WEB saytları pozacaq şəkildə heç vaxt şeyi dəyişdirmək üçün çox çalışır. 2000-ci ildə yaradılmış WEBSayt, o zaman mövcud olan məhdud CSS-dən istifadə edərək, bu gün də brauzerdə istifadə edilə bilər!

CSS-ə yeni gələn kimi, çox güman ki, CSS xüsusiyyətlərini hədsiz dərəcədə çox tapacaqsınız – bunlar mühəndislərin istifadəçi agentlərindəki funksiyalara dəstəyi həyata keçirmək üçün istifadə etmələri üçün nəzərdə tutulub, WEB tərtibatçılarının CSS-i başa düşmək üçün oxuması üçün deyil. Bir çox təcrübəli tərtibatçılar MDN sənədlərinə və ya digər dərsliklərə müraciət etməyi üstün tuturlar. Buna baxmayaraq, bu xüsusiyyətlərin mövcud olduğunu bilmək və istifadə etdiyiniz CSS, brauzer dəstəyi (aşağıya bax) və xüsusiyyətlər arasındakı əlaqəni başa düşməyə dəyər.

CSS preprocessor nədir?

CSS preprocessor, tərtibatçılara bir dildə kod yazmağa və sonra onu CSS-də tərtib etməyə imkan verməklə CSS-i genişləndirən bir skript dilidir. Sass (yeni tabda açılır) bəlkə də hazırda ən populyar preprocessorudur, lakin digər tanınmış nümunələrə Less (yeni tabda açılır) və Stylus (yeni tabda açılır) daxildir.

Daha irəli getməzdən əvvəl, qısa bir ictimai xidmət elanı lazımdır: əksər WEB-dizaynerlər deyirlər ki, əgər siz CSS-də yenisinizsə, hələ də Sass-dan (və ya hər hansı preprocessorlardan, genişləndirmələrdən və ya çərçivələrdən) çəkinməyiniz daha yaxşıdır. öyrənmək. Onların sürət və səmərəlilik baxımından bir çox üstünlükləri olduğu doğru olsa da, CSS-in əsaslarını mənimsəməyiniz vacibdir. Qısayolları və çəşdirici şeyləri araşdırmağa başlamazdan əvvəl əsas anlayışları öyrəndiyinizə əmin olun.

Sass nədir?

Sass ("Sintaktik cəhətdən zəhmli üslub vərəqləri" mənasını verir) sizə dəyişənlər, iç-içə qaydalar, daxili idxal və s. kimi şeylərdən istifadə etməyə imkan verən CSS-in genişləndirilməsidir. O, həmçinin işlərin nizamlı olmasına kömək edir və stil vərəqlərini daha sürətli yaratmağa imkan verir.

Sintaksis

Sass iki sintaksis variantını təklif edir:

SCSS (Sassy CSS): . scss fayl uzantısından istifadə edir və CSS sintaksisi ilə tam uyğundur.

Girintili (sadəcə "Sass" adlanır): Mötərizədə deyil, . sass fayl uzantısından və girintidən istifadə edir; CSS sintaksisi ilə tam uyğun deyil, lakin onu yazmaq daha tezdir.

Qeyd edək ki, fayllar sass-convert əmrindən istifadə edərək bir sintaksisdən digərinə çevrilə bilər.

Dəyişənlər

Digər proqramlaşdırma dilləri kimi, Sass stil cədvəlinizdə istifadə edə biləcəyiniz məlumatları saxlaya bilən dəyişənlərdən istifadə etməyə imkan verir. Məsələn, siz faylın yuxarı hissəsindəki dəyişəndə rəng dəyərini saxlaya bilərsiniz və sonra elementlərinizin rəngini təyin edərkən bu dəyişəndən istifadə edə bilərsiniz. Bu, hər bir sətiri ayrı-ayrılıqda dəyişdirmədən rənglərinizi tez dəyişməyə imkan verir.

```
1 | $font-stack: Helvetica, sans-serif;
2 | $primary-color: #333;
3 |
4 | body {
5 |     font: 100% $font-stack;
6 |     color: $primary-color;
7 | }
```

```
1 | body {
2 |     font: 100% Helvetica, sans-serif;
3 |     color: #333;
4 | }
```

Yuvalama

Nesting iki tərəfli qılındır. Yazmağınız lazım olan kodun miqdarını azaltmaq üçün əla bir üsul təqdim etsə də, diqqətlə icra edilmədikdə həddindən artıq keyfiyyətli CSS-ə səbəb ola bilər. İdeya, CSS seçicilərinizi HTML iyerarxiyanızı təqlid edəcək şəkildə yerləşdirməkdir.

Aşağıda yuvalamadan istifadə edən əsas naviqasiya üslubu göstərilib:

```
1  nav {  
2    ul {  
3      margin: 0;  
4      padding: 0;  
5      list-style: none;  
6    }  
7  
8    li { display: inline-block; }  
9  
10   a {  
11     display: block;  
12     padding: 6px 12px;  
13     text-decoration: none;  
14   }  
15 }
```

```
1  nav ul {  
2    margin: 0;  
3    padding: 0;  
4    list-style: none;  
5  }  
6  
7  nav li {  
8    display: inline-block;  
9  }  
10  
11  nav a {  
12    display: block;  
13    padding: 6px 12px;  
14    text-decoration: none;  
15  }
```

Partiallar

Partiallar digər Sass fayllarına idxal edilə bilən daha kiçik Sass fayllarıdır (növbəti hissəyə baxın). Parçaları kod parçaları kimi düşünün. Bu kod parçaları ilə CSS-iniz artıq modul ola bilər və ona qulluq etmək daha asan ola bilər. Qismən baş alt xətt ilə adlandırılaraq belə təyin olunur: `_partial.scss`.

İmport

Partiallar ilə istifadə edilən `@import` direktivi sizə qismən fayllarınızı cari fayla idxal etməyə, tək bir CSS faylı qurmaq imkanı verir. HTTP sorğusu kimi istifadə etdiyiniz idxalın hər biri üçün neçə idxalın yaradılacağına diqqət yetirin.

```
1 // _reset.scss
2
3 html,
4 body,
5 ul,
6 ol {
7     margin: 0;
8     padding: 0;
9 }
```

```
1 // basefile.scss
2
3 @import 'reset';
4
5 body {
6     font: 100% Helvetica, sans-serif;
7     background-color: #efefef;
8 }
```

və müvafiq CSS çıxışı:

```

1 | html, body, ul, ol {
2 |     margin: 0;
3 |     padding: 0;
4 | }
5 |
6 | body {
7 |     font: 100% Helvetica, sans-serif;
8 |     background-color: #efefef;
9 | }

```

Mixinlər

Preprocessorlardan istifadənin üstünlüklərindən biri onların mürəkkəb, uzunmüddətli kodu götürmək və onu sadələşdirmək qabiliyyətidir. Mixinlərin lazımlı olduğu yer budur!

Məsələn, satıcı prefikslərini daxil etmək lazımdırsa, bunun əvəzinə mixin istifadə edə bilərsiniz. Sərhəd radiusu üçün bu nümunəyə nəzər salın:

```

1 | @mixin border-radius($radius) {
2 |     -webkit-border-radius: $radius;
3 |     -moz-border-radius: $radius;
4 |     -ms-border-radius: $radius;
5 |     border-radius: $radius;
6 | }
7 |
8 | .box { @include border-radius(10px); }

```

Yuxarıdakı @mixin direktivinə diqqət yetirin. Ona border-radius adı verilmişdir və parametr kimi \$radius dəyişənindən istifadə edir. Bu dəyişən hər bir element üçün radius dəyərini təyin etmək üçün istifadə olunur.

Daha sonra mixin adı (border-radius) və parametr (10px) ilə birlikdə @include

direktivi çağırılır. Beləliklə `.box { @include border-radius(10px); }`.

Aşağıdakı CSS ortaya çıxır:

```

1 | .box {
2 |     -webkit-border-radius: 10px;
3 |     -moz-border-radius: 10px;
4 |     -ms-border-radius: 10px;
5 |     border-radius: 10px;
6 | }
```

TailwindCSS

Tailwind CSS bütün HTML fayllarınızı, JavaScript komponentlərinizi və sinif adları üçün hər hansı digər şablonları skan edərək, müvafiq üslubları yaradaraq və sonra onları statik CSS faylına yazmaqla işləyir. O, sürətli, çevik və etibarlıdır – sıfır iş vaxtı ilə.

Niyə Tailwind CSS?

Daha sürətli UI qurulması proses

Bu, ilk yardımçı CSS çərçivəsidir ki, biz ənənəvi yanaşmada olduğu kimi CSS yazmadan xüsusi dizaynlar yaratmaq üçün kommunal siniflərdən istifadə edə bilərik.

Tailwind CSS-in üstünlükləri:

CSS sinifləri və ID-lər üçün daha axmaq adlar yoxdur.

CSS faylında minimum kod sətirləri.

Komponentləri hazırlamaq üçün dizaynları fərdiləşdirə bilərik.

WEB saytı həssas edir.

Dəyişiklikləri istədiyiniz şəkildə edir.

CSS global xarakter daşıyır və faylda dəyişiklik edilərsə, onunla əlaqəli bütün HTML fayllarında xüsusiyyət dəyişdirilir. Lakin Tailwind CSS-in köməyi ilə biz kommunal siniflərdən istifadə edə və yerli dəyişikliklər edə bilərik.

Aşağıdakı qaydalarla CSS faylı yaradaq:

```

.bg-blue {
  background-color: rgb(81, 191, 255);
}
.bg-green {
  background-color: rgb(81, 255, 90);
}
.text-underline {
  text-decoration: underline;
}
.text-center {
  text-align: center;
}
.font-weight-400 {
  font-weight: 400;
}

```

və sonra onu HTML faylınızda aşağıdakı kimi istehlak edək:

```

<!DOCTYPE html>
<html lang="en">
  <head>
    <meta charset="UTF-8" />
    <meta http-equiv="X-UA-Compatible" content="IE=edge" />
    <meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1.0" />
    <title>Document</title>
    <link rel="stylesheet" href="style.css" />
  </head>
  <body>
    <div><h1 class="bg-blue">Hello world 1</h1></div>
    <div><h1 class="text-underline">Hello world 2</h1></div>
    <div class="text-center">
      <h1 class="bg-green font-weight-400 text-underline">Hello world 3</h1>
    </div>
  </body>
</html>

```

Bu aşağıdakı nəticəni yaradacaq:

```
1 <!DOCTYPE html>
2 <html lang="en">
3 <head>
4   <meta charset="UTF-8" />
5   <meta http-equiv="X-UA-Compatible" content="IE=edge" />
6   <meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1.0" />
7   <title>Document</title>
8   <link rel="stylesheet" href="style.css" />
9 </head>
10 <body>
11   <div><h1 class="bg-blue">Hello world 1</h1></div>
12   <div><h1 class="text-underline">Hello world 2</h1></div>
13   <div class="text-center">
14     <h1 class="bg-green font-weight-400 text-underline">Hello world 3</h1>
15   </div>
16 </body>
17 </html>
```

Hello world 1

Hello world 2

Hello world 3

Əlyazması hüququnda

Əmirli Kənan Abbas

İDMAN YARIŞLARI İŞTİRAKÇILARININ SAĞLAMLIQ SİĞORTASININ
TƏŞKİLİ ÜÇÜN WEB TƏTBİQİN İŞLƏNMƏSİ

mövzusunda

MAGİSTRİK DİSSERTASİYASI

İxtisas: 060632 İnformasiya texnologiyaları və sistemləri mühəndisliyi

İxtisaslaşma: Tətbiqi proqram təminatı

Elmi rəhbər: f.r.-e.n., dos. T.İ.Qəhrəmanova

BAKİ-2023

3.4. Tətbiqin test edilməsi və sazlanması

WEB səhifənin komponentlərinin sayı get-gedə artdıqca, onların stabil işləməsindən əmik olmaq daha da çətinləşir. Bu problemi aradan qaldırmaq üçün Unit Testing adlandırılan testing yöntəmi var. Unit Testing ayrıca götürülmüş komponentin funksionallığını yoxlamaq üçün istifadə olunur.

Unit Testing nədir?

Vahid sınağı proqram təminatının inkişaf etdirilməsi prosesidir ki, bu prosesdə vahidlər adlanan tətbiqin ən kiçik sınaqdan keçirilə bilən hissələrinin düzgün işləməsi üçün fərdi şəkildə yoxlanılır. Proqram tərtibatçıları və bəzən QA işçiləri inkişaf prosesi zamanı vahid testlərini tamamlayırlar. Vahid testinin əsas məqsədi test etmək və nəzərdə tutulduğu kimi işlədiyini müəyyən etmək üçün yazılı kodu təcrid etməkdir.

Vahid sınağı inkişaf prosesində mühüm addımdır. Düzgün aparılırsa, vahid testləri sonrakı sınaq mərhələlərində tapmaq daha çətin ola biləcək koddakı erkən qüsurları aşkar edə bilər.

Vahid sınağı davamlı sınaq və təftiş vasitəsilə məhsulun yaradılmasına ciddi yanaşma tələb edən praqmatik metodologiya olan test əsaslı inkişafın (TDD) tərkib hissəsidir. Bu sınaq metodu həm də inteqrasiya testi kimi digər test üsullarından əvvəl həyata keçirilən proqram təminatı testinin birinci səviyyəsidir. Vahid testləri adətən vahidin hər hansı xarici koda və ya funksiyaya etibar etməməsini təmin etmək üçün təcrid olunur. Komandalar tez-tez ya əllə, ya da daha tez-tez avtomatlaşdırılmış şəkildə vahid testlərini həyata keçirməlidir.

Unit Testing necə işləyir ?

Vahid testi üç mərhələdən ibarətdir: planlaşdırma, test işlərinin yazılması və vahid testinin özünün yerinə yetirilməsi. İlk addımda tərtibatçılar və ya QA mütəxəssisləri vahid testini hazırlayır və nəzərdən keçirirlər. Növbəti mərhələdə onlar test nümunələri və skriptlər yazır. Üçüncü mərhələdə kod sınaqdan keçirilir.

Testə əsaslanan inkişaf, tərtibatçıların əvvəlcə uğursuz vahid testləri yazmasını

tələb edir. Sonra kod yazır və testdən keçənə qədər tətbiqi yenidən işlədirlər. TDD adətən açıq və proqnozlaşdırıla bilən kod bazası ilə nəticələnir.

Kodda asılılığın olmamasını təmin etmək üçün hər bir test işi təcrid olunmuş mühitdə müstəqil olaraq sınaqdan keçirilir. Proqram tərtibatçısı hər bir test hadisəsini yoxlamaq üçün meyarları kodlaşdırmalı və hər hansı uğursuz testləri bildirmək üçün sınaq çərçivəsindən istifadə etməlidir. Tərtibatçılar hər kod sətiri üçün test etməməlidirlər, çünki bu, çox vaxt apara bilər. Tərtibatçılar hazırlanmış proqramın davranışına təsir göstərə biləcək koda yönəlmiş testlər yaratmalıdırlar.

İlk başdan unit test yazmaq vaxt itkisi kimi gələ bilər lakin layihə böyüdükcə unit testlərin proqram təminatının necə önəmli bir hissə olduğu aydın olur. Məsələn layihədə edilmiş kiçik dəyişiklik bəzən böyük problemlərə gətirib çıxarır həmin anda proqramda edilmiş dəyişiklik proqramın həmin hissəsində problem yaratmasada digər hissələrinə ciddi problem yarada bilər. Buna görə də proqramda hər bir yeni dəyişikiyə uyğun unit testing yazılmakıdır və yaxudda mövcud testlər run olunmalıdır.

Vahid sınağı yalnız sınaqdan keçirilən qurğunun performansı üçün vacib olan xüsusiyyətləri əhatə edir. Bu, tərtibatçıları bu cür dəyişikliklərin digər bölmələrin və ya bütövlükdə proqramın fəaliyyətinə necə təsir göstərə biləcəyi ilə bağlı dərhal narahat olmadan mənbə kodunu dəyişdirməyə təşviq edir. Proqramdakı bütün bölmələr mümkün olan ən səmərəli və səhsiz işlədikdən sonra komandalar inteqrasiya testi vasitəsilə proqramın daha böyük komponentlərini qiymətləndirə bilərlər.

Əksər proqram təminatının hazırlanmasında birdən çox developer iştirak edir. Bu zaman isə proqramın bütövlüyünü qorumaq üçün **Versiya idarə etme sistemindən** istifadə edilir.

Git nədir?

Git paylanmış versiyaya nəzarət sistemi və mənbə kodu idarəetmə vasitəsidir. Proqram təminatının hazırlanması layihələrində istifadə edilən Git, layihələrin tarixini saxlamağa, dəyişiklikləri izləməyə və birdən çox tərtibatçıya eyni vaxtda işləməyə imkan verir.

Git-in əsas məqsədi layihənin mənbə kodunu izləmək, saxlamaq və paylaşmaq üçün istifadə olunan repozitoriya yaratmaqdır. Bu depo layihənin tam tarixini, edilən dəyişiklikləri və müxtəlif versiyaları saxlayır. Git ilə hər bir dəyişiklik sözdə "commit"də saxlanılır və hər bir öhdəçilik "snapshot" kimi saxlanılır.

Git-in paylanması o deməkdir ki, hər bir tərtibatçı öz surətini əldə edə və özünə uyğun olaraq işləyə bilər. Bu, internet bağlantısı olmadıqda belə işləmək imkanı verir. Tərtibatçılar yerli nüsxələrində dəyişiklik edə, Yeni branchlar yarada, dəyişiklikləri birləşdirə və paylaşmaq üçün mərkəzi repozitoriyada dəyişiklikləri bərpa edə bilərlər.

Git-in populyarlığı və geniş istifadəsi onun açıq mənbə layihələrindən tutmuş irimiqyaslı korporativ layihələrə qədər proqram təminatının hazırlanması layihələrində səmərəli istifadəsindən irəli gəlir. Git layihələri tez, səmərəli və etibarlı şəkildə davam etdirməyə və əməkdaşlıq etməyə kömək edir.

NƏTİCƏ

Dissertasiya işində aparılan tədqiqatlar ümumiləşdirilərək nəzəri və praktiki əhəmiyyət kəsb edən bəzi nəticələr əldə edilmiş və onların da əsasında təkliflər verilmişdir:

1. Hal-hazırda istifadə olunan WEB-səhifənin əsas üstünlüyü idmançıların sığortasının tez və sürətli həll olunmasıdır.
2. Hər hansı bir bədbəxt hadisə baş verdikdə həmin anda vaxt itirmədən müdaxilə etmək üstünlüyü.
3. Ölkələrdə olan sığorta şirkətlərinin istifadəçiyə göstərilməsi:istifadəçi bunların hər biri haqqında məlumat sahibi olur və ona uyğun olan sığorta şirkətini seçir.
4. Ölkənin iqtisadi inkişaf strategiyası dünya miqyasında dəyişən şəraitə daimi əsasda uyğunlaşdırılmalı və bu məqsədlə müvafiq WEB səhifə bizim ölkədə də geniş istifadə olunmalıdır.
5. Idman yarışlarında sağlamlıq sığortası idmançılar üçün riskli vəziyyətlərdə tibbi yardım və ehtiyat tədbirlərinin göstərilməsi üçün əsas vasitədir. Bu sığorta idmançıların sağlamlıq risklərini azaltmaq və yarışlarda onlar üçün təhlükəsiz mühit yaratmaq üçün təklif olunur. Bu sığorta vasitəsilə idmançıların müalicə xərclərinin ödənilməsi, onların tibbi yardım və reabilitasiya xərclərinin ödənilməsi təmin edilir. Bu, onlara yarışlarda özlərini rahat və motivasiyalı hiss etmək və böyük yarışlarda daha inamlı iştirak etmək imkanı verir.

TƏKLİFLƏR

1. Hal-hazırda istifadə olunan WEB səhifənin digər sahələrdə də tətbiqi . Məsələn, səyahət, turizm və s.

2. Dövlət tərəfindən bu WEB sahifənin inkişaf etdirilməsi və idmançıların vahid bir WEB sahifədən istifadə edərək sığorta ilə bağlı bütün problemlərini həll etməsi (Məsələn,mygov. az, asanfinance. az, dim. az və s.).

İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT

1. Journal of economics Finance and Account
2. Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti, E. R. İbrahimov, M. C. Hüseynov, E. A. Salahov, Y. Ə. Abbasova-2
3. Sağlık sigortası. Teori ve Uygulama-3
4. ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ФИНАНСИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В УКРАИНЕ, Головки Я. І. , асистент кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я, Усенко С. Г. , кандидат медичних наук, доцент кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я-4
5. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi Yanında Dövlət Vergi Xidməti, taxes. gov. az
6. Səhiyyə Nazirliyi, sehiyye. gov. az
7. Понятие и признаки социальных рисков в спорте Ю. Г. Черняк, кандидат социологических наук, доцентПонятие и признаки социальных рисков в спорте Ю. Г. Черняк, кандидат социологических наук, доцент
9. Spor müsabakalarında meydana gelen bedensel zararlarda sporcunun dikkat və özen yükümlülüğü, Alparslan ŞİMŞEK, TBB dergisi, 2015
10. Sporcuların sigortalanması - MARMARA Cihangir
11. CBÜ beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi

12. <https://www.techtarget.com/searchsoftwarequality/definition/WEB-application-WEB-ap>
13. <https://vilmate.com/blog/how-to-create-a-health-insurance-app/>
14. <https://www.creatiWEBloq.com/WEB-design/what-is-sass-111517618>
15. <https://www.freecodecamp.org/news/what-is-tailwind-css-a-beginners-guide/>
16. <https://www.geeksforgeeks.org/introduction-to-tailwind-css/>
17. <https://www.techtarget.com/searchsoftwarequality/definition/unit-testing>
18. https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Learn/CSS/First_steps/What_is_CSS
19. <https://www.hostinger.com/tutorials/what-is-javascript>
20. https://www.tutorialspoint.com/javascript/javascript_overview.htm
21. <https://blog.hubspot.com/WEBSITE/react-js>
22. <https://react.dev/>
23. <https://blog.hubspot.com/WEBSITE/vue-js>
24. <https://svelte.dev/>
25. <https://www.techtarget.com/searchsoftwarequality/definition/unit-testing>
26. <https://www.knowledgehut.com/blog/WEB-development/react-js-architecture>
27. <https://medium.com/swlh/what-is-redux-b16b42b33820>
28. https://www.financestrategists.com/insurance-broker/?gclid=CjwKCAjw0ZiiBhBKEiwA4PT9zz4Qm8PESB0IZGuiueY0XEQCDW_iC5HME8XOm929JhHslNUXuWx_-BoCTl8QA_vD_BwE
29. <https://www.hdfcergo.com/blogs/general-insurance/importance-of-insurance>
30. <https://www.exceptionalriskadvisors.com>

31. John W Creswell Research Design

32. Ram Ahuja Research methods